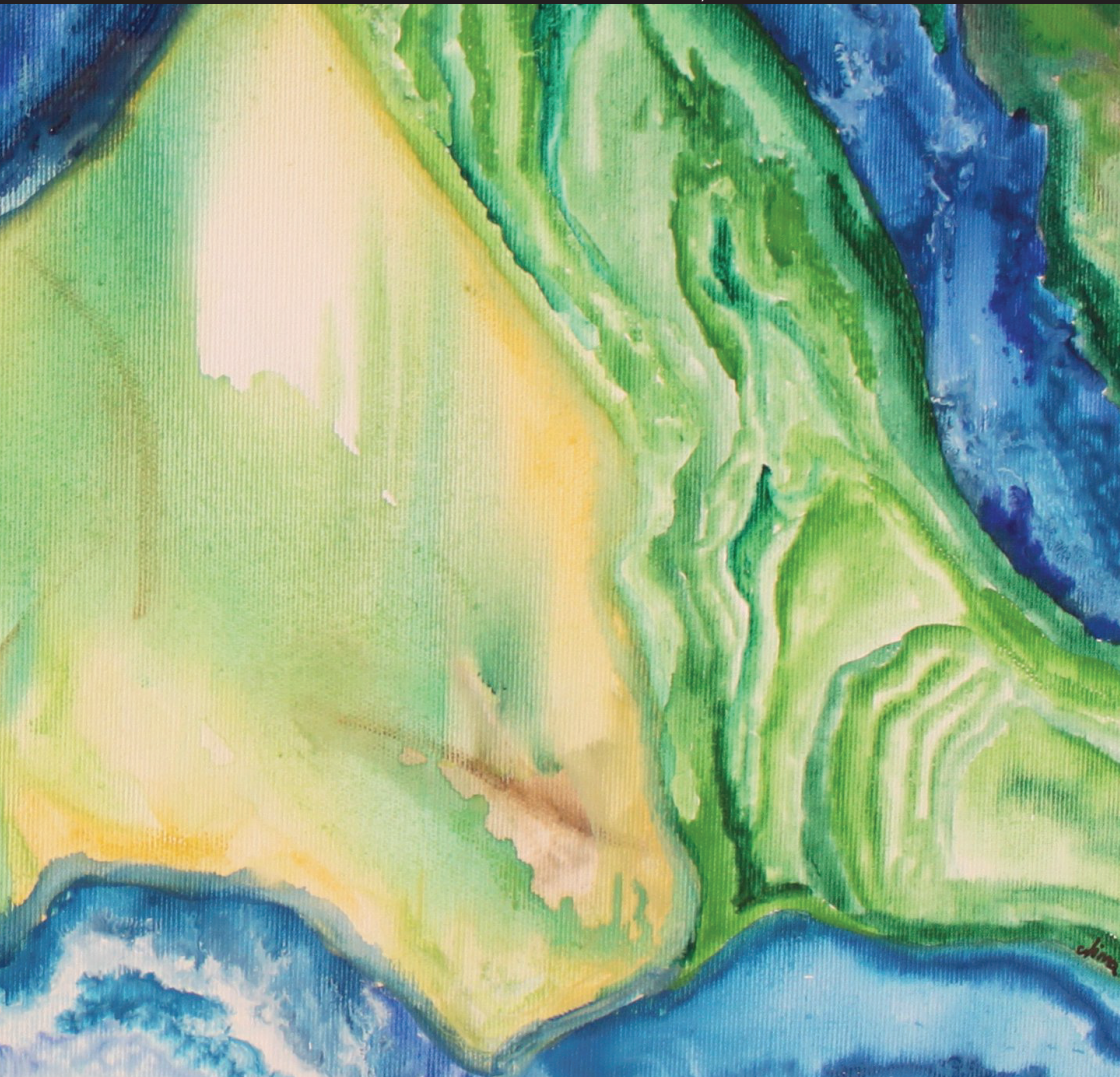

ISSN 2232 - 2868 letnik 2, št. 4, december 2011

LIT ER ARNO JE ZIK OSLOVN A

REVIJA

ŠTUDENTK IN ŠTUDENTOV FILOZOFSKE FAKULTETE UNIVERZE V MARIBORU , ODDELKA ZA SLOVANSKE JEZIKE IN KNJIŽEVNOSTI

Letnik 2, številka 4 (december 2011)

Izdajatelj: Študentke in študenti
Filozofske fakultete univerze v Mariboru,
Oddelek za slovanske jezike in književnosti

Koroška cesta 160, 2000 Maribor

Telefon: +386 (0)2 22 93 840

Telefaks: +386 (0)2 22 93 625

E-pošta: literarno.jezikoslovna.revija@gmail.com

Spletna stran: <http://student.ff.uni-mb.si/literarna-revija/>

Glavna in odgovorna urednica:

Nina Ditmajer (poezija)

Glavna urednica:

Tonja Jelen (poezija, dramatika)

Področna urednika:

Denis Škofič (proza, kritika),

David Kunstek Kneževič (jezikoslovje)

Urednica stažistka:

Viktorija Aleksovska (prevodi)

Lektorici: Nina Ditmajer in Tonja Jelen

Oblikovala in tehnično uredila: Maja Žigart

Slika na naslovnici: Nina Pufič

Ilustratorica: Nina Pufič

Oblikovalec spletne strani: Marko Drobnjak

ISSN 2232-2671

Naklada: 200 izvodov

Tisk: DEMAT d. o. o.

Vse pravice pridržane! Brez ustreznega pisnega dovoljenja izdajatelja ni dovoljeno nobenega dela ali celote te revije na kakršenkoli način reproducirati, kopirati ali drugače razširjati. Ta prepoved se nanaša tako na mehanske oblike reprodukcije (*fotokopiranje*) kot na elektronske (*snemanje ali prepisovanje na katerikoli pomnilniški medij*).

VSEBINA

UVODNIK

Tonja Jelen, Litri besednega zorenja	5
--	---

POEZIJA

Jan Šmarčan	8
Rok Vahter	9
Andrej Tomažin	10
Sergej Harlamov	14
Denis Škofič	17
Bojana Jovičević	18
Lucija Mlinarič	21
Gašper Torkar	22
Milan Novak	24

O MLADI SLOVENSKI POEZIJI

Nina Ditmajer, Mlada mariborska in prekmurska poezija	26
Anita Hudl, Naše podrastje (Celovec)	29
Anja Mugerli, Mladi goriški pesniki	31
Tonja Jelen, Mladi literati na Celjskem	32
Barbara Žvirč, Mlada literatura na Koroškem	34
Dejan Koban, Brez kompromisov in zdrave pameti - pesem te živi	38
Denis Škofič, Nina Ditmajer, Izbor mladih pesnikov 1980-	42

O JEZIKU

David Kunstek Kneževič, Viktorija Aleksovska: Jernej Kopitar - general jezikoslovne vojne	46
--	----

UGLASBENA POEZIJA

Tonja Jelen, Songovsko obarvane pesmi Klemna Šalija	54
---	----

UVODNIK

Litri besednega zorenja

Mlada poezija. Naval čustev, iskrenosti, nade, kritičnosti, iskanja, pronicljivega izražanja, provokativnosti, ironije ... Kdo je že lahko poet? Kdaj sploh to postaneš? Kdaj si zaslužiš ta veličastni naziv? Vprašanja, ki so vredna razmisleka, a nanje ni enostavno odgovoriti. Definirati in raziskovati poezijo, sploh tisto, ki se šele prebuja, je zanimivo. Biti mlad po besedah in letih, se razraščati in postajati vedno bolj žlahtnejši v pisanju poezije ... Pesnjenje je poslanstvo. Ustvarjalnost je proces. Talent ti je lahko dan. Lastna volja in delo sta tista, ki te lahko nato popeljeta ali zaustavita pri vzpenjanju na vrh Parnasa.

Ta številka Litra jezika je tematska in namenjena mladi poeziji, mladim pesnikom in pesnicam. Sodbe o tem, kaj vse se lahko razvije iz posameznikov, niso primerne, kajti tudi sama ter naše uredništvo se šele razvija, kali in izgrajuje v besedah. Navdušenje in stopitev s pesniškim svetom sta se že zgodila, a pravo besedno zorenje se je šele začelo. Energija in pogum sta vedno prisotna.

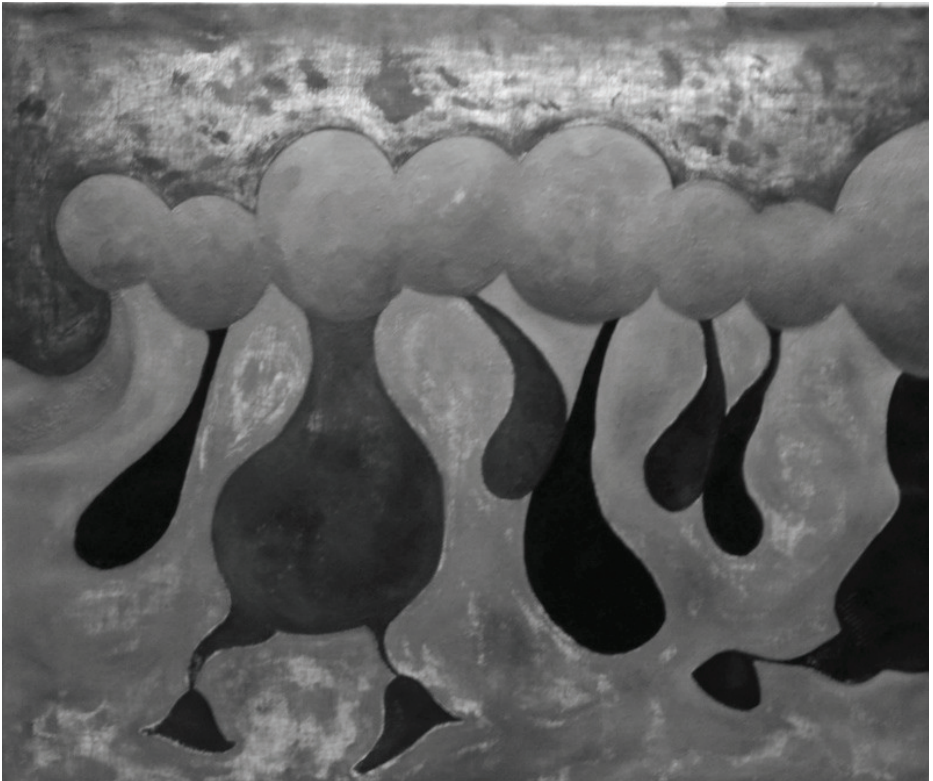
Prve kritike je treba sprejeti kot dobronamerne. Prve objave in branja kot priložnost, da lahko pokažeš svoja razmišljanja, ki jih prelivaš v pesmi. Pri tem si kot kipar, ki svoje pesmi oblikuješ, jim kaj odvzameš ali jim kaj dodaš. Skulpture lahko prosto stojijo, se zdobijo pod pritiski prstov ali se za vedno izgubijo in s tem utonejo v pozabo.

Poezija je resničen razvoj. Z njo lahko rasteš, obstojiš ali usahneš. Ko se enkrat vanjo zaljubiš (kako patetično), si kot otrok, ki se navduši in odloči, da bo nekaj dosegel. Zato ni odveč misel, da so pesniki/pesnice večni otroci. Neposredni, odkriti in zvesti sami sebi ter tistim, ki z njimi delijo tak svet – kot poje pesem iz filma Čisto pravi gusar – pristen, nepopačen.

Zato si privoščite ekstazo besed, brez odvečnih omejitev. Ne samo liter, naj bo takole po Ježkovo – liter brez dna!

Tonja Jelen

POEZIJA

JAN ŠMARČAN

Nekje v gozdu zajec sreča lisico. Le kje je jazbec, se vpraša. Lisica miga z repom – zajec bi ne bil zajec, če ne bi začel topotati s tacami. Le kje je jazbec, se vpraša. Lisica mu poda dlani – zajec bi ne bil zajec, če je ne bi poljubil. Zajec nima medvedke, zajec ima solze v očeh. Zajec se sprašuje, sam v gozdu, kje je lisica, zajec ve: lisica je pri jazbecu. Zajec se počuti krivega. Zajec nima medvedke, zajec je sam. Vedno znova. Gozd je velik – tam so srne, jeleni, medvedi, lisice, merjasci. Zajec je sam. Tako prekleto sam ...

Neka preprostost
je v tvojih očeh in
ko tipkaš na računalnik,
se kakor otrok,
ki so mu podtaknili
pokvarjeno igračo,
jeziš na tehniko.
Nato odpreš rokovnik
in si zapišeš termin,
ki ti bo za nadaljnje mesece
omogočil kruh.
Ne spomnim se ti imena,
čepprav te že mesec dni
srečujem v pisarni in
ponoči sanjam tvoje boke.
Verjetno bova ostala
v pripravljenosti,
saj ne znam in
nočem ukati v jutro.

Stoječ ob boru
ti govorim pesem
in v mislih božam
tvoj obraz.
Ti si daleč,
ko speča sanjaš gozd.
Polja in reke,
ki so med nama
in sneg, ki pada z neba,
morda nekoč zakrije
najine stopinje.

ROK VAHTER

Februar

Pešci mečejo dolge tlakovane sence februarskega opoldneva

in ker jim sonce zastira pogled, se ne zmenijo za kose ledu,
ki z gladko lahkoto drsijo po reki. Koga pa zanima, kaj se ponoči
dogaja pod otrplimi mostovi, koga to zanima, če Spree zamrzne,

koga kaj briga, če jutraj tiha plima nosi na nabrežje

telesa mrtvih rac. Mlada Berlinčanka nič ne izgublja časa,
saj rac bo še veliko, dan pa je kratek, in ko ne bo več čutila
prstov, bo težko nosila k ustom tretji kozarec črnega piva.

Oktober

To je jesen; pregostih meglic,
hromečih jutranjih sprehodov,
mrkih odmevov starih stezic,
kašljanja tujih gospodov.
Nasičena tema ponémo visi,
pojedla je mesec v zatonu.
Zgubano čelo se mrzlo poti,
grenkoba je v srakinem tonu.
Čudno se sliši še lasten korak,
ko trči ob zmrznjeno blato.
V čudnem trepetu oktobrski zrak
in gnilo je jabolko zlato.
Ko sonce prileze lenobno na plan
in se žarek zlomi, je mala korist,
tudi če zrl bo v krošnjo ves dan,
v svetlobi krvav je javorov list.

ANDREJ TOMAŽIN

Cikel terra incognita

I.

Če bi se vozil po rodovitni dolini Bjelopavličí,
sredi kamenega morja in
se ob strani ustavil pri smrdečemu popu s smrdečo brado,
v Manastiru Vasilija ostroškega ter ga vprašal:
A veš kaj je to minimal techno, dragi moj?
Bi ti odgovoril, da ne, on pa ni tvoj dragi.
Bog je pa vsekakor navzoč tudi v minimalnem technu ,
če je to seveda človekovo delo,
je to delo človekovo, dragi popotnik,
bi me vprašal, jaz pa bi rekel da so božja dela velika.
Nič pa ne posrka vase več stvari
kot jih človek lahko ustvari in bog vidi.

S popom bi odšla praznih žepov, praznih rok,
prazne vere, praznih src,
če ne bi imel moj golf mk iii, praznega akumulatorja,
praznega žolča in praznega navdiha za metafizično.

II.

Voziš se skozi ščepan polje,
na meglicah je prah bosanskega makadama,
na meji dobiš zeleno vinjeto zaradi novih cest
in izpušnih plinov.
Premišljuješ o božični pobuni in zeleni barvi,
zelenaših
bjelopavličih.
Krsto Zrnov Popović in italijanska zveza z brigado lovčen
ki je pustošila po hribih in pobijala komuniste,
Krsto Zrnov Popović,
ki je sam padel od komunistične roke,
v trnih kamna in luči makrokozma.
Krsto Zrnov Popović,
ki sploh ni bil član klana bjelopavličev
in ne ve nič o tridesetodstotni nezaposlenosti
Črnogorcev.

Krsto Zrnov Popović,
ki si ga predstavljam kot velikega človeka,

velikega Črnogorca,

kakršni sedaj hodijo po Podgorici.
 Krsto Zrnov Popović
 s pištolami in mečem.
 Krsto Zrnov Popović
 in
 Krsto Zrnov Popović,
 ki je sedaj le ponavljajoča se figura
 te pesmi.
 Krsto Zrnov Popović,
 v katerem slišim odmev detroitskega tehna,
 s konstantnim ritmom
 Krsto Zrnov Popović.
 Glavni med zelenaši,
 ki so po besedah znalcev
 večinoma odhajali v partizane,
 Krsto Zrnov Popović,
 a le večina.
 Nekateri so odšli v četnike
 med nedičevce in ljotičevce.
 Krsto Zrnov Popović
 ni samo eden,
 Krsto Zrnov Popović
 s svojim lepim imenom,
 Krsto Zrnov Popović
 se skriva v vsaki mantiji,
 ki smo jih hoteli iti jest z dedom,
 pa smo potem odšli sami.
 Ker je imel deda druge posle,
 najbrž nekaj z drogami
 in stavami in ekv.

III.

Drži se te noga mrtvega Egipčana
 v močvirju južne Slovenije,
 nekje okrog kraja,
 kjer je živel
 Franjo Krsto Frankopan in
 prevedel Georgesa Dandina
 in dal Slovencu vlogo razočaranega ljubimca,
 Franjo Krsto Frankopan,
 ki je izgubil glavo v dunajskem novem mestu,
 Franjo Krsto Frankopan,
 kateremu je bil vodni top
 giljotina
 in solzivec rezilo.

Pomagaj buh, reče Budimoder Jarnetu,

da vrže kocko iz olupkov
izraelskih klementin,
kurba šentana!

Kar vam se zgodilo, da ste le tako turobni,
mladi anarhist in mladi intelektualec?
Za nogo vlečete mrtvega Egipčana,
ki s steklenico Grand Marnierja v roki
reče pički: stara, s tabo pa ne bom fuku, k maš
sifilis.

Seveda po arabsko.
Otroci za svoje invalidne starše pobirajo kamenje še v varni coni
z visokih stolpov evropskega betona.
Se oči in zvezde zažirajo v noge in roke teh pobiralcev
kamnov, verižnega trčenja,
viličarjev s topovi in karamelnega sladkorja.

S kamnom bodo kupili krompir in čebulo,
S kamni ne bodo gradili katedral.

Gradil je ni
Krištof zopet,
ki z bosimi nogami nekega dne zaspi
v bolnišnici na robu Fužin.

IV.

Obstaja sum, da jo je umoril prav Friderik II.,
umoril Elizabeto Frankopansko v zameno, da dobi
kaj bolj korektnega, od danes zelo
znane usmrčenke,
umorjene v kadi z vodo,
tiste mlade in nedolžno zale,
po rodu iz Desinića.

Če kaj, potem so bili za vse
krivi Židje, za zakol prvorojencev, za smrt
Elizabete Frankopanske in za
smrt prav nje,
po rodu iz Desinića.

Tapete na steni in tepih na tleh,
je bilo to vse, kar je Veronika,
po rodu iz
Desinića,
želega?

V.

Zvonovi obcestnih vasic so postali kamni otrok
in topovi starejših možakarjev,
ki so jih z mulami in osli vlekli na jug,
zvonove, ki so še bolj bučali kot tedaj,
ko so bili na vrhu turnov.

Na poti proti Kajmakčalanu je nekaj teh zvonov padlo
v jarek
z mulami vred.

Pri Mojkovcu so topove metali v brezna,
ker je bilo morje odločno predaleč.

Za krvavi božič leta 1916,
je črnogorska vojska z Jankom Vukotićem
ustavila Avstro-Ogrsko,
da so se Srbi lahko umaknili v albanske gore.

Drugi nadrejeni je bil
Krstó Zrnov Popović,
ki je metal zvonove v brezna
in streljal na Avstrijce, Slovence.
Krstó Zrnov Popović,
ki je streljal s topovi na zvonove,
nič drugačne kot njegove
in na nogi še ni čutil
mrtvega Egipčana,
niti Indijca,
niti Senegalca,
ni čutil svojih antantnih zaveznikov.

Krstó Zrnov Popović
je postal ritem
svetlobnega leta,
riba v akvariju in
pust sredi zime.

Krstó Zrnov Popović
je izginil iz reproduktivnega cikla,
ko je Janica zadnjič zmagala
in ko je Jaromila rekla svojemu fantu:
Neću više
neću više uzimati heroin.

SERGEJ HARLAMOV

ECHOLALIA

Tudi če je molitev le krik v prazen prostor,
se temu kriku ne smemo odreči.
Ingmar Bergman, Laterna magica

je onkraj zrcala
...kraj zrcala ala ala

je kar je onkraj zgolj v meni
...golj v meni meni eni

je v meni zgolj na zunaj
...na zunaj zunaj unaj

je v vzroku in učinku
...in učinku činku inku

je med vzrokom in učinkom
...in učinkom činkom inkom

se spogleduje z mano izza hrbta
...izza hrbta za hrbta rbta

je vso golo pod tančico
...od tančico tančico ico

je v zraku, a ne v dihu
...ne v dihu v dihu ihu

je nit ali razpoka
...li razpoka razpoka poka oka

tako je odgovarjala na Ojdipove krike
votlinasta maternica sfinge

LEBENSRAUM

II.

Nikoli se ne boš znebila imena svojega očeta.

Vsi moji očetje v nepregledni koloni kakor opijanjeni
tolčejo po loputih tvojega panja
in zahtevajo vstop.

Tvoje sestre,
hlipajo v kotu.

Iz prahu tvojega deklitstva
šlogajo svojo bodočnost.

Tvoja mati
si je obesila telo v najgloblji del omare,
poročnega darila svoje matere,
ki je ob enaki priložnosti storila isto v tej isti omari.

Tvoji bratje
robato rožljajo z okovi,

kakor dragocen nakit jih bodo razkazovali, ko vstopijo
moji očetje.

Zaupaj mi, pred kom se skrivaš,
pa ti povem, kaj se zgodi,
ko te naposled najde.
Tvoj oče

jim je podaril ključ,
ampak proti njim se je zarotila njihova narava,
ki nujno zahteva vabilo za svoj vstop.

S sladkosnednostjo ali kavljem

vstopili bodo,

vstopili bodo,
verjemi,

samo verjeti moraš

s teboj bodo popustljivi.

VIDEL SEM

Videl sem obglavljena telesa
legati med prašnike umetnih cvetov,
povrgli so pasji čekan.

Videl sem galop zeber čez obzorje
šahovske plošče,
njihova kopita so skrivila žeblje.

Videl sem, videl šapo in ščip
in kače na prisojnem pobočju.

Videl sem igro zidakov in hudournika,
iz gline sem zgnetel malike.

SKUPNOST ali DOM ZA OBEŠANJE

Tisto jutro te ni zbudil
žvenket budilke,
pač pa top,
ropot nekod zunaj tvojega termitnjaka.

Izza ozkih lin si oprezal za tujimi obrazi.
Prav po kukavičje
so se ugnezdili onkraj in nasproti
tvoje žive meje.

Ko so njihovi psi zalajali na iste mimoidoče
si si oddahnil.

Vedel si —
tudi oni bodo oprezali izza žaluzij,
da bi videli, če si tudi ti
ob moledujočem mrmranju
ali napevu siren
ukleščiš telo med stebre svojega domovanja.

In vedeli so —
tudi sami bodo nekoč kakor ti,
prestrašeni pred zločinom
iz solidarnosti
obredno pogoltnili ključ
in postali inventar svoje svetle bodočnosti.

Blagor nevednim torej,
kajti njihovo je nebeško kraljestvo.
Tukaj in zdaj si hotel zašepetati sam zase,
ko si v upehanem utrinjanju
istega dne
opravljal obhod po ritualu predmestne idile.

Toda šepetani zlogi so otrpnili v zatohlem zraku
in z drobencljanjem pajkovih nog
kakor srh stekli čez obod tvojega telesa.

Kakor kupola azbestnih strešnikov
se je razsula noč
čez razparano
pernico tvojega spanca.

Spogledal si se s kletjo svoje spokojne soseske.

DENIS ŠKOFIČ

Smejala se je z očmi, hijenam je padla mrena s smeha. Varnostnik je pretrgal molk, vstopnica je ostala cela. Vstopila je v kletko, jo premerila kot črni panter. Na ustnicah ji je igral nasmešek, iz zvočnika se je krohotala glasba. Začela se je zvijati kot podivjana mačka. Požirale so jo pohotne oči in gledala slepa usta. Kupovali so ji pijačo, vračala jim je nasmeške. Prestrašila se je. Gledal jo je s srcem, v njegovih prsih so utripale oči. Po žilah se mu je pretakala slepota, ki spregleda, ko jo odpre veka žiletke ... Usoda poje: "Skrij se v mojo toplo dlan, mojo toplo dlan" ... Ni vedel, kako bi se naj poslovil, zato je to prepustil pismu. Na pogrebu je nejevoljno spregovorilo neko dekle, ki ga je poznala že iz peskovnika in nosi od takrat za spomin pesek v očeh: "Naj bo vsaj december veseli, če že mi nismo".

BOJANA JOVIČEVIĆ

ZGODOVINA STRAHU

Davno so potonili,
 da bi lahko potegnili iz dna še žive;
 padajo lasje na tla, obarvani s steklom,
 na reki, prevlečeni s strahom,
 odhajajo.
 Eden za drugim, v vrstah,
 dan za dnem se pod mrzlimi sanjami
 zapirajo okna, a odpirajo srca,
 gola in zelena
 pred naletom vetra
 udarjajo,
 se upirajo,
 ker nič drugega ne preostane,
 oči od nekdanj bolijo -
 videle so marsikaj
 in skozi najmanjši gib kriči
 neki občutek,
 ki izdavi,
 da je živ.
 Razkriti prelomi misli ležijo na travniku,
 čas pa odpira novo širjavo
 kaosa,
 gospodarja njihove zavesti,
 talca želja.
 V stalnem diru za smrtjo
 je življenje trn.

Za kri in meso ni prostora v širjavi
 otopelosti in sveta, vrženega iz tirnic,
 v katerem ne morejo nastajati spomini,
 v katerem sreča zastane in gre.
 Skozi nohte vstopa bolečina v meso
 in narašča, ne mine,
 ker išče dom,
 ker se nima kam skriti,
 kar se zavija v ostanke njihovih besed
 in jih vrača v nas same.
 Zaradi nje živimo,
 k njej se vračamo.
 Rada nas ima.
 Obljublja nam,
 da bo tu, medtem ko nas gleda, ko odha-
 jamo,
 in da se bo odzvala
 in izpolnila, da ni vse
 iz blata in živih solz,
 da ni vse kamen in postrgana beseda.

ANATOMSKI REZ (DANILU KIŠU, DANILU VELIKOM)

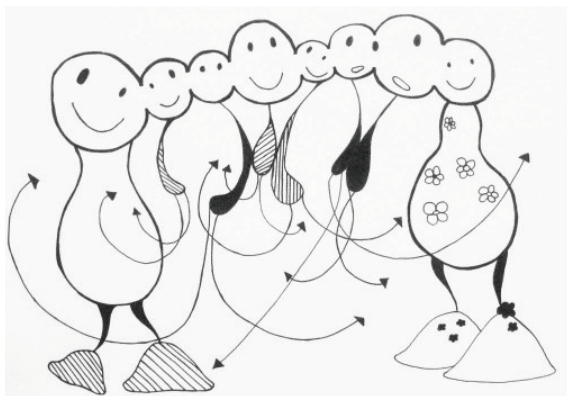
Trbuh ispresecan
podlivima otupelog straha,
vrištanje pokopanih glasova
i nacrti mojih pohovanih,
pozajmljenih,
misli hiberniraju
kroz nadute i napukle reči.
Veštačko oživljavanje
želje
za konzumacijom duhovno isprostituisanih osecaja.
Nije apstrakcija ono što nam može dati snage, da preživimo.
Da li da tražimo reči ili pustimo, da one pronađu nas?
Da li da ugušimo reci ili pustimo, da one uguše nas?
Nema načina da opravdamo
patologiju bivanja.
I osećaj, ja osećam, da više nema osećaja.
Ovo je noć otvorenih prostora
pokidani mehanizmi persone,
utapaju tlo za transformaciju mojih slova.
Trebalo mi prostor za poraz,
ja upijam tuđu bol
zato sam i došao.
Zbog gnoja usana koje ližu
obode prostora misli, anatomiju moje patnje.
Ne, nisam zaboravio da pišem,
samo su reči u meni slomile
ogledala iluzije.
Samo su reci u meni porodile smrt.
Homo poeticus.
Za večnost.

I bliže.

LJUDJE RESENTIMENTA (ZAGRENJENI LJUDJE)

Ne poznam vas več.
 Vaša koža je bleda,
 mehka, v prijazni
 svetlobi lažnega sveta,
 skritega v kotanji
 upanja na jutro,
 brez barve,
 pričakovanja,
 pričakovanih smrti,
 namesto odgovora
 o tem, da ste tukaj in da se vaša
 eksistenca šali
 z vašimi zgodbami
 o zavedanju.
 Vsega, kar potrebujete,
 kaj vse je narobe.
 Povejte, kako dolgo čakate
 na smisel smisla,
 ko ga vendar ni.
 Vsa drevesa so prazna
 pusta in brez oblike,
 brez besed.
 Sami smo prišli,
 zavedamo se samote,
 objemamo jo in v njej počivamo.
 Ne poznam več bistva vaših razlogov
 in voda se spusti na zaprte oči.
 In pove poslednjo pesem slepi resnici
 ljudskih hrbtenic.
 Sem senca daleč od vas,
 ki čaka na sveže misli
 skrivnostnih jez.

Čakam, da človek razgrne svojo posteljo
 in pozdravi hladno ironijo življenja brez izgo-
 vora,
 kreacije absurda,
 bogov,
 preveč ponosnih
 brezdomcev na poti k umišljeni sreči o sreči.
 Čakam na človeka v gmoti ljudi.
 Niti tukaj niti tam.
 A vedno in povsod
 in vsak vaš korak je enkrat preveč, drugič
 premalo,
 ker se gre do konca
 do moči,
 do iluzij globoko v srcu,
 med sanjami,
 med časom iskanja in zalizovanja.
 Poškodb, ki v dežju hitreje minejo.
 Ne sprašujte me, kako se boste imeli jutri,
 zlagala se bom.
 Ne sprašujte me, kdo ste,
 kako in zakaj in s kom boste jutri črno okno
 zaprli,
 iskali tišino,
 laži spreminjali v resnico
 in ubijali preteklost.
 Med čakanjem na vlak, ki pelje
 do grozljive, zaslepljujoče,
 neznosne lepote sonca,
 me ne ustavljajte,
 ker jaz nisem del vašega življenja,
 ker nisem človeško bitje.

LUCIJA MLINARIČ

(pre)blizu

izkrušen zrak napenja rjuhe.
 besede, križane v moji roki,
 oblečene v nočno samoto razjedajo
 les svojega molka.
 blodnjak zvoka,
 kjer plešejo negibna stopala,
 je vse bližje,
 ko luč zaniha čez življenje.
 nisem še razmišljala. res ne.
 nedotaknjen med telesom in zrakom
 mi nasilno gostiš kri.

rišeš prazna gnezda v marmor slovesa?

odkar imam ime, se ne diham več.

s čistimi zenicami razžiram ure,
 kadar zidovi grabijo plahost jutra.
 teden dni mi krvavijo usta;
 kazalec z blatom riše po steni,
 koža omejuje s svojim zrcalom.
 odsotna lobanja zagriže
 pijane korenine lastnih rok.
 tipam za vtetoviranimi očmi.
 z udarci po steni se kličem.
 meje med krči gnezdiijo v bobniču –
 zažgana od jezikov se odrekam sami sebi.

jutro me želi

kadar se mu zahoče,
 trga oblizane robove mojih podočnjakov,
 sleče imena strohnelih mask
 z obrazcev za ljubezen,
 s katerimi mimo polnoči spim
 med koleni svetlobe.

rada bi verjela,
 da me želi zaradi moje vodoravnosti,
 da morda le za zajtrk grize v oblake iz slane
 in v sivi obraz zapreda minute v svoji divji belini.

ob prvem požirku zraka doumem,
 da nimava več meje,
 vseeno je,
 če hodim le še po prstih.

GAŠPER TORKAR

Sveže sledi

Premikanje stran od sebe je najboljši način, da se malo približaš sebi, toda zdaj miruješ, ob steni, na tleh, med ljudmi, v ušesih ti nabija glasba, včasih bi ti bilo nedopustno, da se kar tako odmakneš in ne poslušаш več okolice. Daj, priznaj si: zapuščáš te kraje in počasi ti je vseeno. Postaje javnih prevozov so še vedno kraji lepljive ljubezni najstnikov pred vsakodnevnim odhodom. Ne smem se igrati z njimi, v mojih rokah se zlomijo kot igrače. Uslužbenci železniških postaj v zelenih uniformah so nasmejani, ko vrtijo ročko za dvig zapornic, njihovo delo je tako zelo pomembno, nujno, vedno so tu, brez imen, v posvečanju višjega poslanstva: usmerjanje prometa dragocenih kovin; teles, ki hočejo, ki hrepenijo, ki si želijo, v dosegu roke ... Besede (čigave?) tako nenadoma postanejo kot listi iz gozda, ki jih veter odnese iz krošenj in pristanejo na tleh, postanejo dobre kot okolica. Postanejo okolica. In potem se skozi zid glasbe zasliši nek glas: »Življenje po dva tisoč kilometrih postane znosnejše, lažje je počakati na naslednjič, ko te posrka, hitreje si pozoren na gibanje, na odnašanje vetra.« In ta glas bi bil lahko samo eden ali množica mimoidočih ali pa zgolj preslišanje samega sebe. Po končanem delu (in hvaležni smo jim) uslužbenci iz železniških postaj odidejo domov, ampak si ob prihodu ne slečejo svojih zelenih uniform takoj, ne grejo še spat, še veliko dela jih čaka, še dolge ure uravnavanja toka.

Kritična masa

za B. v Ljubljani, 28. 6. 2011, 08:30

Dolga noč brez spanca se kmalu nadaljuje v nespeče jutro in ljudje, ki so ju prespali, morajo vse začeti znova. Nekaj nas je tistih, katere žene kava, smeh, obljube ljubezni in besede, in mi samo nadaljujemo, povemo več, naredimo več v našem drugem jutru, to je naš drugi danes. Nekateri se ne poljubljajo ponoči, včasih je potrebna cela noč, da pridejo do sline drugega. Debate o poeziji in glasbi so dolge, nedokončane, pravzaprav ne vodijo nikamor, zato so potrebni dogovori in popuščanja, da se lahko ponovno vrnemo k pogovorom o stvareh na naših kožah, v naših rokah. Ampak glasba se hitro prikrade nazaj povsem neslišno, z navidez nedosegljivimi ritmi, dolgimi intervali med dogodki, pretečenim časom med spancema. Zdaj sediš ob cesti in poslušáš prihajanje in odhajanje avtobusov v in iz jutra, v in iz sinoči, zaljubiš se v površinsko kaotičnost prometa, ampak pogled ti ostane na lastni koži, na lastnih rokah in na stičišču med tlemi in nogami. Samo enkrat ti pogled uide na avtobus, ravno bo odpeljal, in v njem tihi obraz ženske, popoln v svoji mimobežnosti, in blišč njene rdeče majice. Dobro veš, da ne smeš ponovno pogledati, ker avtobusa in ženske mogoče ne bo več tam, njen obraz zagotovo ne bo več popoln, njena majica pa bo morda že povsem druge barve.

MILAN NOVAK

NIČ NI REKLA.

Ljubek, iskren nasmeh,
z živim ognjem v očeh,
preprosta drža,
nič posebnega v njenih gibih.

A njena bližina seva.
Po koži se splazi mraz,
od znotraj zarenči vročina,
ki hkrati žgečka
in bode
in stiska,
iz jeter iztisne zadnjo kapljo krvi.

Ko pójem to mantro
nastaja snov,
doneča,
nabira se pod stropom
in kot živa megla seda vame.

Nisem je klical,
prisežem!
Verjetno je slišala pesem,
morda navonjala meglo.

In tudi jaz nisem nič rekel,
ko sem ji odprl
vrata svoje sobe.

**O MLADI
SLOVENSKI
POEZIJI**

Nina Ditmajer

MLADA MARIBORSKA IN PREKMURSKA POEZIJA

Mlada mariborska poezija, ki se je leta 2007 predstavila na literarnem večeru pod okriljem MKC Črke pod imenom Nova kolekcija, se leta 2011 ne zdi več tako »mlada«. Ko so že mnogi mislili, da ta generacija nima naslednikov, pa danes prihaja nova mlada mariborska poezija, ki se je javnosti nepričakovano predstavila februarja 2010 s študentsko revijo Liter jezika.

V zborniku mlade mariborske poezije, Nova kolekcija, ki je izšel leta 2008 pri založbi Subkulturni azil, se je predstavilo 13 mariborskih pesnikov: Tomaž Čelig, Simona Kopinšek, Marko Samec, Lučka Zorko, Gregor Kosi, Eva Kovač, Kristina Kočan, Jan Šmarčan, Sebastian Koren, Vesna Spreitzer, Tomislav Kiš, Nevenka Miklič in Petra Bauman. Urednik zbirke Nino Flisar je v spremni besedi zapisal, da je to novo pesniško generacijo zaznamoval konec socializma in obdobje tranzicije. Skupne točke teh pesnikov so »*postmodernistična palimpsestnost in intertekstualnost, pomanjkanje optimistične perspektive, prevlada svobodnega verza, referenčnost na svetovne klasike poezije v skladu s svojo pesniško senzibiliteto, iskanje spornih točk v poeziji, na katerih bi vzpostavili znosno eksistenco z vnašanjem estetskih in predvsem etičnih vrednot, percepcija družbene realnosti skozi ironijo in tudi kritiko in ne nazadnje predstavljanje poezije v multimedijske načine ne glede na poetiko.*« (Flisar 2009: 121) Milan Vincetič jih v recenziji, objavljeni v Večeru (6. 4. 2009), nekako razdeli na moderniste, pesnike dvojine, za tretjo skupino pa bi naj bil značilen zmes mehke lirске podobe in ekspresivnosti. Na koncu še doda, da je to generacija avtopoetik, ki jih ne veže noben izem.

Simona Kopinšek (r. 1981) je nato izdala svoj pesniški prvenec Antahkaran in drugi obrazi lepote (2009, Pivec). Lučka Zorko je v recenziji zbirke (Večer, 7. 6. 2010) zapisala, da je to »*skrajno reflektivna, skoraj filozofska govorica, natrana s tisočermi pomeni; je govorica, v kateri se izgubiš kot v labirintu, v kateri greš*

nazaj, naprej, levo, desno, kjer ne veš, ali si tam že bil ali ne, in ko prideš do izhoda, moraš ponovno nazaj. Ni začetka in ni konca, sredina pa vseeno je. Tudi napisana je tako. Na gosto. In če avtorica zase pravi, da je zračna, pa je njena govorica zakleščena, zatrana, in kljub duhovnosti, ki jo prežema, krvava.« Med prej omenjenimi pesniki vsekakor izstopa Lučka Zorko (r. 1981), ki je leta 2009 postala vitezinja Pesniškega turnirja, letos pa je izdala že svojo četrto pesniško zbirko, Vreščeeče čeri (2011, Litera). Denis Škofič v spremni besedi k zbirki zapiše, da je to »*večplastna in hermetična zbirka, v kateri pesnica poskuša ubesediti kompleksnost življenja in sveta, ujetega v mrežo časa, ki se razpira od obrežja preteklosti vse do obrežja prihodnosti človekovega bivanja ...*« (Zorko 2011: 81)

V tej novi zbirki nam pesnica ponuja bogato paletu tem in motivov: odnos do življenja in smrti, čas, poezija, ženskost in erotika ter bog in religija. V primerjavi s prejšnjimi zbirkami se v tej razširijo motivi ptic in drugih živali, novost pa predstavljajo bajeslovna bitja. Pesnica uporablja metaforo očesa, ki je postala sicer ena ključnih metafor v sodobni slovenski književnosti. Tudi v tej zbirki je najbolj pogosta nadrealistična metafora, najti je tudi intertekstualnost. (Zorko 2011: 67–81)

Leta 2009 se pojavi Antologija nove poezije YU prostora z imenom Van Kutije. Svetlana Kalezić - Radonjić se v uvodni besedi sprašuje, koga še lahko smatramo za mladega pesnika. Starost 27 let bi naj bila nek preskok v zrelostno dobo pisanja, medtem ko je 35 že neka zgornja starostna meja. V tej antologiji so izbrali avtorje, rojene med letoma 1979 in 1989; to bi naj bila doba eksperimentiranja in iskanja lastnega pesniškega izraza. Želeli so ponuditi nova, a kvalitetna imena v poeziji. V njej je, s po tremi pesmimi, zastopanih 10 slovenskih pesnikov: Radharani Pernarčič (1979, Ptuj), Kristina Kočan (1981, Maribor),

Lučka Zorko (1981, Murska Sobota), Tanja Ahlin (1983, Kranj), Jure Vuga (1983, Koper), Andrej Grilc (1984, Ljubljana), Tibor Hrs Pandur (1985, Maribor), Barbara Jurša (1986, Maribor), Ivo Podojsteršek (1987, Murska Sobota), Uroš Prah (1988, Ljubljana). (Kalezić - Radonjić 2009: 3–7)

Ivo Podojsteršek (r. 1987) je mladi prekmurski pesnik, ki že ima objave v priznanih literarnih revijah: *Dialogi*, *Poetikon*, *Apokalipsa*. Veliko nastopa na Metelkovi, letos pa je v sklopu Mladih rim (ki jih vodita pesnik Dejan Koban in pesnica Veronika Dintinjana) dobil tudi svojo mini DEMO pesniško zbirko. Zbirka je naslovljena z *Call of duty*. Pesnik se v svoji poeziji jasno opredeli do stanja današnje mlade generacije; to je generacija, ki se je rodila v Jugoslaviji, a že odrasčala v samostojni Sloveniji: »*Mi bomo diplomiranci. /Težki intelektualci. Mahali bomo s / papirji in žrli Apaurine.*« To je internetna generacija, ki ne zaupa več klasični umetnosti. Pa ne samo to, njegove pesmi odražajo tudi nasprotje med naravoslovjem in humanistiko: »*Zavidaš mi, /ker veš, da ob tem moje telo proizvaja /ogromne količine serotonina. Nikogar / ne morem ubiti. Nikomur ne morem / rešiti življenja. Ničesar ne morem / zasrati. Lahko sem povsem miren.*« Tako so le-te polne tujk in definicij iz slovarjev. Kritičen je do »fejsbuk« generacije, ki je privedla do virtualnih odnosov med ljudmi in novodobne abstenenčne krize. Pesnik rešitve ne vidi v pesimizmu, temveč v ironiji; pravi, da se včasih še vpiše v MSN, da zabije čas in elektriko.

Tibor Hrs Pandur (r. 1985) je leta 2010 izdal svoj pesniški prvenec *Enerdimašina*. Je tudi soustanovitelj (ljubljske) paraliterarne organizacije **I.D.I.O.T**, ki ob glasbeno-literarnih manifestacijah objavlja istoimenski časopis, namenjen poeziji, prozi, drami in teoriji. Ustanovni člani so Tibor Hrs Pandur, Uroš Prah, Katja Perat, Jasmin B. Frelih, Nadina Štefančič, Urban Ocvirk, Žiga Četrtič, Miha Sagadin in Vid Smolič. Prva številka časopisa je izšla aprila 2009. Sami opisujejo revijo tako: »*Skupina in časopis I.D.I.O.T sta se formirala iz želje,*

odpreti prostor ter povezati študente, tako uveljavljene kot neveljavljene avtorje 21. stoletja; prostor, ki bo spremljal in objavljal razvoj moderne literarne prakse, tako kot literarne teorije. Skratka, iz želje in ambicije ustvariti novo generacijo in preprosto sprožiti Renesanso, ne da bi preveč razlagali.« (<http://id.iot.si/>)

Februarja 2010 pa skupina študentov mariborske Filozofske fakultete ustanovi literarno-jezikoslovno revijo **Liter jezika** pod uredništvom Nine Ditmajer, Tonje Jelen, Denisa Škofiča in Davida Kunsteka - Kneževiča. V njej začnejo svojo poezijo, prozo in kritike objavljati študentje in dijaki ter tudi že bolj uveljavljeni pesniki in pisatelji, npr. Lučka Zorko, Sebastijan Pregelj, Jan Šmarčan, Gregor Lozar. Študentje prirejajo literarne delavnice in se predstavijo na raznih festivalih: *Mlade rime*, *Dnevi knjige*, *Pesniška olimpijada*. V založbi *Litera* priredijo svoj prvi literarni večer ob izidu 3. številke revije. Svojo vizijo revije pa opišejo tako: »*Želeli smo ustvariti neko pribežališče vseh nadarjenih, aktivnih, znanja in idej polnih mladih ljudi, ne samo študentov, ki bi svoje misli lahko nemoteno posredovali širši in predvsem strokovni javnosti.*« (Ditmajer 2010: 5) Posebnost revije je, da objavljajo seminarske naloge študentov, ki jih ti predelajo v strokovni članek. Od revije **I.D.I.O.T** se razlikujejo tudi po tem, da jih zanima literatura tako na umetniški kot tudi strokovni ravni.

Med pesniki iz kroga *Litra jezika* velja omeniti **Denisa Škofiča** (1985), ki ga lahko regijsko povežemo s pesnico Lučko Zorko, namreč oba prihajata iz Prekmurja in ustvarjata v Mariboru. Leta 2011 se je uvrstil v finale *Pesniškega turnirja* in je zmagovalec *Pesniškega vrtiljaka* (MKC Črka). Leta 2010 in 2011 je obiskoval pesniške delavnice na založbi *Litera* pod mentorstvom Boruta Gombača. Denis Škofič je eden redkih mladih pesnikov, ki piše pesmi v prozi. Njegove pesmi so bolj kot na vsebinski zanimive na stilni ravni. Tako je za njegovo poezijo značilna predvsem uporaba absolutne metafore. Pesmi so po navadi brez naslovov, tako da jih bomo v nadaljevanju poimeno-

vali z začetnim stavkom ali besedno zvezo. Za pesem Spakiral in odnesel sem stvari je značilno izredno poznavanje grške in židovske mitologije. V drugih pesmih podoba zajema iz narave, ki mu jih kot na dlani ponuja njegov rojstni kraj. Uporablja genitivne metafore; ponekod deluje njegova metaforika precej razpredeno, nadrealistično. Na tem mestu izpostavljam pesem Tam je stal travnik, s katero se je prebil v finale Pesniškega turnirja: »*Tam je stal travnik. Bil je globoko sklonjen nad srno in se pasel na njej. S svojim zelenim gobcem je ril po ožgani travi kožuha in pulil rdeče rože mesa.*« Pesnik s temi modifikacijami ustvari neko posebno stanje, drugačno pojmovanje njegovega pesniškega sveta. Tukaj ne gre za polaganje pesniške govornice v usta živali, predmetov in drugih snovi, kot je to značilno za simbolizem. V pesmi Smejala se je z očmi zasledimo Rilkejevega Panterja kot tudi njegovo metaforo zavesa zenic, saj pesnik uporablja metaforo očesa za pesem kot celoto, vendar na čisto poseben način: »*Gledal jo je s srcem, v njegovih prsah so utripale oči. Po žilah se mu je pretakala slepota, ki spregleda, ko jo odpre veka žiletka.*«

V reviji med drugim objavljajo še: Tonja Jelen, Nina Ditmajer, Dominika Portić, Tomaž Podbevšek, Mateja Gabor idr. **Tonja Jelen** (r. 1988) se med prej omenjenimi ponaša že s kar nekaj objavami: Zbornik Luči ob cesti (Litera, 2008), Katedra (januar, 2010), več objav v Pesniških zbirkah KŠDD, 10. Pesniška olimpijada (zbornik) in nastopi na Mladih rimah, Dnevih knjige in Pesniški olimpijadi. Za njeno poezijo je značilna tematska in idejna enotnost. Njeni motivi in teme temeljijo na uporu proti potrošniškemu načinu življenja in sodobnemu kapitalizmu. Pesnica se v pesmi Iz mraka v svetlobo sprašuje, ali še verjeti v takšen svet. Rešitev išče v pravljicnih svetovih in tako tudi najde odgovor in tipični pravljicni ideji — Dobro vedno premaga zlo — ter s tem odgovori mnogim pesimistom v današnji sodobni slovenski poeziji. Najti je kar nekaj intertekstualnosti, predvsem iz poetik Svetlane Makarovič in Srečka Kosovela: »*Vse je lahko bit in bit je lahko vse.*«

Dominika Portić (r. 1988) je svojo poezijo do sedaj objavila v reviji Liter jezika, v sklopu katere se je udeležila tudi pesniških literarnih delavnic pod mentorstvom Lučke Zorko. Letos je na Pesniškem vrtiljaku (MKC Črka) osvojila drugo mesto. Za njeno poezijo je značilna rima, kar je vsekakor presenetljivo, saj je za mlado slovensko poezijo značilen svobodni verz. Marsikdo bi ob tem pomislil na srednješolsko ljubezensko poezijo, vendar je njena pesniška govornica kar prepričljiva, saj pesnica kaže izreden smisel za ritem. Njen lirski subjekt je ženska kot neko nadzemeljsko bitje (Cvet); pogosto jemlje iz mitologije (Nimfa). V pesmi Rezilo je govora o današnji družbi, kjer vlada sovraštvo namesto ljubezni: »*Zavezane roke prosijo neposvečene, / zatirani se bori povsem brez orožja*«. Tematika je podkrepljena z motivom rezila (»*Odrevenelo reziko obleži na polici*«), plamena (»*odpira rano, ki jo je plamen zadal*«) in vetra (»*otroku bo veter svečo prižgal*«). Pesmi imajo večinoma ljudsko obliko, so štirivrstičnice, in prestopno rimo.

Omeniti je potrebno še zelo mlado mariborsko pesnico **Maruško Šibila** (r. 1990), ki je leta 2009 pri Založbi Pivec izdala svoj pesniški prvenec Mrak ob enajstih zvečer. Nase je opozorila s pesmijo Babici in dedku, s katero je postala zmagovalka občinstva na Pesniškem turnirju (2009). Milan Vincetič v kritiki prej omenjene zbirke (Večer, 21. 6. 2010) opozarja, da »*njen prvenec sicer ne prinaša novuma v sodobno pesniško produkcijo, prinaša pa (znova) subtilno in (dokaj) izčiščeno pesniško govorico, pogosto obarvano z erotičnim nabojem in samoto, ki diši na loreovsko/intimistično navezo.*«

V Sloveniji se oblikuje nova mlada pesniška scena, tj. tista, ki je konec socializma ni več tako zaznamoval ali pa tista, ki se je že rodila v samostojni Sloveniji. Njihova poetika je zopet raznolika, vendar gotovo bolj povezana in prepletajoča se, kot je pisanje mladih slovenskih pisateljev, ki se ne združujejo v nobene skupine in pišejo na sebi ljub način. Še vedno lahko govorimo o pokrajinski pripadnosti pesnikov, vendar je njihova angažiranost odvisna od kraja, kjer se šolajo oz. študirajo.

VIRI IN LITERATURA

Lučka ZORKO, 2011: Vreščee čeri. Maribor: Litera.

ur. Nino FLISAR, 2009: Nova kolekcija - zbornik mlade mariborske poezije. Maribor: Frontier, Subkulturni azil. Str. 117–124.

Nina DITMAJER, 2010: Prvi liter besed. Liter jezika. L. 1, št. 2. Str. 5.

Liter jezika, 2010. L. 1., št. 2.

Ur. Svetlana KALEZIĆ - RADONJIĆ, 2009: VAN KUTIJE: antologija nove poezije YU prostora. Podgorica: Gligorije Dijak.

<http://id.iot.si/>

<http://www.vecer.com/clanekcit2010062105551802>

<http://www.vecer.com/clanekcit2010060705547256>

<http://www.vecer.com/clanekcit2009040605422333>

Anita Hudl, predsednica DSPA NAŠE PODRASTJE

V zadnjem času se v javnosti redno pojavljajo imena naših mladih obetajočih pesnic, in sicer Verene Gotthardt, Karmen Hribar, Katje Košir in Nine Zdouc. Po izteku literarnega natečaja Krščanske kulturne zveze (KKZ) sem lani spomladi zasledila njihove pesmi v katoliškem tedniku Nedelja. Bila sem presenečena tako nad mladostjo kot tudi resnostjo pesmi. Ker vem, kako je s temi natečaji – zablestiš in ugasneš –, mi je bila njihova literarna tkanina predragocena, da bi obležala v predalu. Takoj sem jih povabila k sodelovanju pri naši reviji Rastje, na kar so z velikim veseljem pristale. Še istega leta sem jim pripravila literarni večer ob zaključku našega pisateljskega srečanja pri Kovaču na Obirskem. Zaradi velike starostne razlike je povezovanje med starejšo in mlajšo pesniško generacijo nekoliko težje. Morda jih celo ne jemljejo zadosti resno. Osebnost sem zelo vesela tega našega podrastja, saj je tako naše društvo DSPA v dobrih rokah in stoji na trdnih nogah. In zato se nam še ni bati zatona.

VERENA GOTTHARDT (roj. 1996) se v svojih pesniških prvencih še išče, toda na najboljši poti je, da se kmalu najde. V svojih pesmih razmišlja predvsem o sebi, si zastavlja še in še vprašanj: »Kje sem bila, ko sem se najbolj potrebovala«. Vprašanja so vedno zahtevnejša, a odgovori že prihajajo: »zakaj sprašujem, saj odgovora nikoli ne dobim«.

KARMEN HRIBAR (roj. 1989) pesnikuje že od svojega trinajstega leta. V zadnjem času je v njenih pesmih že začititi spretno nadarjenost,

ki jo zasledimo v ciklu pesmi Drobir čutenja: »Tokrat sem drobila solze, ki so se pogumno utrnile po čokoladnem žlebu iz pravljice, iz sanj ...«

Pesmi KATJE KOŠIR (roj. 1994) so lju-bezensko izpovedne pesmi, kar je za njena mladostniška leta povsem razumljivo. Med njimi pa najdemo tudi druge, povsem nasprotno: »pesem, katero napišem. To sem jaz... Ali sem tisto, kar napišem? Ali to, kar pesem naredi iz mene?«.

NINA ZDOUC (roj. 1994) je zelo obetajoča mlada pesnica, ki je na vseh literarnih natečajih mladih pesnikov tako doma in v Sloveniji, prejela prve nagrade. Za svojo mladost ima že kar lepo število pesmi, ki že kažejo določeno pesniško nadarjenost. O sebi pravi tako: »Pišem, torej sem, če ne pišem, me nik«.

Predstavila sem vam prvo štiriperesno pesniško deteljico iz mlade literarne sekcije, ki smo jo pred kratkim ustanovili v našem Društvu slovenskih pisateljev v Avstriji. Samostojnih pesniških zbirk do danes še nimajo, toda naše društvo to načrtuje v prvi polovici leta 2012. Svoje pesmi objavljajo predvsem v literarno kritični reviji Rastje, ki jo letno izdaja naše Društvo slovenskih pisateljev v Avstriji (DSPA). Omogočamo pa jim tudi izdajo v raznih literarnih revijah v Sloveniji.

V našem društvu je zastopanih kar nekaj znanih imen, kot so Janko Messner, Florjan Lipuš,

Gustav Januš, Maja Haderlap ... Rada bi vas opozorila na nekoliko starejšo mladenko, Rezko Kanzian (roj. 1969), ki je izvrstna pesnica in za katero sem prepričana, da je v sedanjem času ena najboljših.

Moj jaz!

Kje sem bila,
ko sem se najbolj potrebovala?
Našla sem se na koncu ceste.
Na tleh je ležal razbit moj jaz.
Bila sem daleč stran od asfalta.
Odvrgla sem bergle.
Odšla sem.
Moj stari jaz je zbledel.
Ne spoznam ga več.
Ni podoben meni.

Verena Gotthardt

Zoreča plodišča — nedolžna igrišča

Ostanejo prameni,
ki svetlijo na soncu,
izginejo z blazine, izginejo s tal in jih ni ...

In preden stopim na pozdrav,
zarišem trmo s kazalcem
v pesek
v peščeni uri ...

Ostanejo poševne misli
in obešeni nosovi,
razstavljeni vnamar.

Mrtvijo poslednji ostanki,
požirajo črke, pustijo dar —

Hvala. Bilo je lepo.

Karmen Hribar

Besedni vihar

V moji fantaziji,
je vihar besed.
Kje je pisalo?
Kje papir?
Kje besede,
verz,
kitica?
Čez papir
se je zazibalo.
Besede so našle svoje mesto,
pesem nastaja,
verz dobil je pomen.
Na koncu naredila sem piko.
Pesem je končana.

Katja Košir

trdnost

kako naj imamo
trdne predstave
trdno sedanjost
korenito preteklost
trdne vrednote in
načela
kako naj bomo
vzgojeni v trdno
vero
in človeške manire
kako naj mi mladi
imamo trdno prihodnost
če pa še sedeži v mestnih avtobusih
na katerih sedimo
niso trdni.

Nina Zdouc

Anja Mugerli
MLADI GORIŠKI PESNIKI

Literarna scena se na Goriškem šele v zadnjem času ponovno prebuja. Nekaj let nazaj so v Novi Gorici, natančneje v Kulturnem centru Mostovna, gostovale Mlade rime, ki so na oder privabile mlade pesniške duše, nato pa je nastopilo zatišje. S sezono 2010/2011 se je v Kulturnem centru Mostovna spet odprl prostor za literarno dogajanje. V Čitalnici Babel, ki deluje znotraj centra, so pričeli organizirati literarne večere, ki so jim kmalu sledili pesniški večeri in natečaji. Mladi pesniki so se tako lahko udeležili natečaja Frišna poezija, kjer so imeli na voljo pet minut za branje svoje poezije na odru. Na koncu pa so razglasili in nagradili, po mnenju žirije, avtorja najboljših pesmi. Ker je bil odziv zelo dober, si organizatorji želijo, da bi Frišna poezija postala nekakšna tradicija, na kateri bi mladi goriški pesniki imeli možnost predstaviti svoje pesmi. V sezoni 2011/2012 so na Mostovni organizirali dvojezični pesniški natečaj Gorica v verzih/Gorica in versi, na katerem je sodelovalo lepo število pesnikov tako iz slovenske kot z italijanske strani meje. Poleg Mostovne velja na tem področju omeniti tudi revijo Študjozin, ki jo izdaja Klub goriških študentov v sodelovanju z Društvom humanistov Goriške in v kateri lahko mladi avtorji objavijo svoja dela. Od mladih goriških pesnikov, ki so se udeležili in še posebej izstopali na pesniških natečajih, velja omeniti mladega Jureta Mavriča (rojen 1994) in Marka Mavriča (rojen 1984). Jure Mavrič se je udeležil natečaja Frišna poezija in prijetno presenetil poslušalce. V svoji poeziji na ironičen način opozarja na problematiko sodobne družbe, ki se je kljub svoji mladosti še predobro zaveda. Pesem Marka Mavriča, Punčka Nova Gorica, je bila ena izmed šestih zmagovalnih pesmi natečaja Gorica v verzih/Gorica in versi. V njej je pesnik posebil mesto Nova Gorica in na surov način prikazal, kako je bila kot mesto že od vsega začetka obsojena na neuspeh. Z vidikom, ki ga je Marko Mavrič izpostavil v svoji pesmi, se strinja veliko mladih Novogoričanov. Vsekakor položaj za mlade goriške pesnike ni rožnat. Veliko jih je mnenja, da se na Goriškem zanje na tem področju ne bodo odprla vrata, vzrok takemu razmišljanju je tudi dejstvo, da na Goriškem trenutno ne deluje nobena založba, ki bi dajala priložnost za objavo mladim avtorjem. Iz tega, pa tudi iz drugih razlogov, ki so s tem povezani, veliko mladih meni, da je treba v osrednji del Slovenije, če se želijo na tem področju uveljaviti. Ena izmed teh, ki je to storila, je pesnica Ivana Komel (rojena 1983), ki že več let živi v Ljubljani in je tik pred izidom svoje pesniške zbirke Narekovano iz postelje. Ivanina poezija je osebno-izpovedna; v svojih pesmih opisuje razpad »normalnega« otroštva, ko se je morala med vojno v bivši Jugoslaviji preseliti v Slovenijo, pa tudi razpad ljubezni, ampak vse to opisuje na sproščujoč, na videz skoraj ležeren način. Ivano so gostili tudi na literarnem večeru v Čitalnici Babel, kjer je med drugim povedala, da zanjo poezija na nek način predstavlja terapijo. Kljub neidealnemu položaju si vsi, ki delujejo na literarnem področju na Goriškem, želijo in prizadevajo, da bi se s časom in vztrajnostjo situacija za mlade goriške pesnike spremenila.

Tonja Jelen MLADI LITERATI NA CELJSKEM

Za razvoj mladih pesnikov (in tudi piscev proznih del) na Celjskem skrbijo že v osnovnih šolah z Roševimi dnevi. Gre za natečaj učencev osmega in devetega razreda osnovne šole, ki traja že skoraj petindvajset let. Natečaj je sedaj razširjen po celotni Sloveniji in tudi v zamejstvu. Organizatorja sta Javni sklad RS za kulturne dejavnosti (izpostava v Celju) — revija Mentor in Osnovna šola Frana Roša Celje. Prvi izbor se začne že v osnovnih šolah, kjer izberejo posameznega avtorja. Ožji izbor naredi žirija; le-ta izbere dvajset najboljših pesmi, ki so tudi objavljena v zborniku, ki ga ob tej priložnosti posebej izdajo.

Za oblikovanje mlade pesniške generacije so organizirane literarne delavnice s pesnikom in kritikom Zoranom Pevcem. Sestajajo se enkrat mesečno na I. gimnaziji v Celju. Po besedah Pevca med njimi že lahko opazimo obetavna imena, in sicer Veroniko Šoster, Roka Vahterja, Valentino Plaskan, Saro Mrgole Vuković, Barbaro Mastnak, Tanjo Stjepanović in drugi. Letošnje leto bo prvič potekalo tudi tekmovanje, kjer bodo izbrali najboljšega mladega literata.

Mladi lahko svojo poezijo objavljajo v različnih gimnazijskih literarnih listih, v regijski reviji za književnost Vpogled, Lirikonu in v celjski reviji za kulturo in literaturo Vsesledje. Širši publiki se, seveda v sodelovanju s Celjskim literarnim društvom, z branjem poezije predstavljajo ob posebnih priložnostih, kot sta na primer Prešernov dan in svetovni dan knjige. Literarna srečanja že tudi več let potekajo v Antiki.

V reviji Lirikon21 (št. 17—18, 2008) je **Zoran Pevce** objavil članek Pregled sodobnih slovenskih pesniških ustvarjalcev iz 03-pokrajinskega oz. savinjskega in šaleškega območja. V tem članku avtorje razvrsti v tri kroge. V prvi krog uvrsti literate, ki so večinoma člani Društva slovenskih pisateljev, se pojavljajo v priznanih literarnih revijah,

organizirajo literarne festivale ipd. Omejila sem se na mlajše generacije, čeprav leta pri poeziji niso osnovna mera.

Med mlajšo generacijo, uvrščeno v prvi krog, se lahko izpostavi **Mateja Krajnca** (1975). Je pesnik, prozaist, kritik, prevajalec in kantavtor. Opus avtorja je zelo obsežen. Prva pesniška zbirka nosi naslov Moja pesem je moje življenje (1988). Leta 1992 je bil nagrajen kot najboljši mladi pesnik (republiški natečaj mladih literatov). Izdal je že preko dvajset pesniških zbirk.

Posebno pozornost gre nameniti **Juretu Jakobu** (1977), ki z uveljavitvijo v širši slovenski literarni prostor ni imel težav. Začel je z objavami v uglednih literarnih revijah, izdal je pesniške zbirke Tri postaje, Budnost in Zapuščeni kraji. Za prvenec Tri postaje (2003), je prejel nagrado zlata ptica in bil nominiran za najboljši prvenec leta. Pri reviji Apokalipsa so ga nagradili za najboljši haiku (prvi mednarodni natečaj).

Robert Simonšek (1977) je doslej izdal pesniški zbirki Potopljeni katalog in Avtoportret brez zemljevida.

V drugi krog Pevce uvršča avtorje, ki niso več vezani le na celjsko regijo, vendar se že prebijajo v prve vrste slovenskih literatov. Omejila sem se na mlajšo generacijo, saj so v tem krogu tudi nekoliko starejši avtorji.

Anjuša Belehar (1986) je ena izmed najbolj nadarjenih mladih pesnic v slovenskem prostoru. Njene pesmi so izšle v zborniku Mlade rime (2011).

Pevce še izpostavi **Andrejo Perić Jezernik** (1977), **Evo Kováč** (1977) in **Katarino Galič** (1986). Slednja je izdala pesniško zbirko Iskanje poezije (2001).

V tretjem krogu so, med mlajšimi (spet po letih), izpostavljeni **Anja Ivakič**, **Tonja Jelen**, **Lea Bevc** in **Tadej Zupanc Korenčič**. Pri tem krogu Pevce opozarja, da je poezija le-tih kljub mladim letom kvalitetna, a še tisti čas (takratna srednješolska populacija) niso bili prepoznani.

V mojem pogovoru s Pevcem, izvedenim pred kratkim, Pavec dodaja, da so nekateri, ki so bili takrat uvrščeni v tretji krog (članek je bil pisan leta 2007), takrat že obetajoči in perspektivni pesniki/pesnice, danes že bolj prepoznavni v širši javnosti. Tako da je današnji prerez čez mlade poete že nekoliko predrugачen.

Kot perspektivnega poeta navaja še **Miho Lajlarja**, ki je izdal pesniški zbirki *Dotikanja* (2005) in *Hiša na levi* (2011).

Med najmlajšimi pesniki po moji presoji izstopajo:

Žiga Stopinšek (1990): *Vpogled* (2009), *Paralele 14* (2010), *Pesem. si 10* (2010), *Blogozija 3* (2010), *Vsesledje* (2010), *Vpogled* (2010), *OtočjeO* (2011).

Pesmi Žige Stopinška so družbeno-kritične in osebno izpovedne. V pesmi *Indijanec* se staplja s človeško primarnostjo in nedolžnostjo, kateri nasproti stoji množica, ki želi to uničiti in s tem podreti svoj prav. Pesmi delujejo kot samorefleksije, iščeč smisla v posameznikovem življenju, ki gre prehitro in neobčutljivo skozi svet. Tak posameznik, ujet v primež sveta, pa ne odkrije ničesar novega – v pesmi *Drevored* se lirski subjekt vrne domov, na isto mesto, k istim težavam.

Veronika Šoster (1992): *Vsesledje* (2010, 2011), *Fedra* (2010, 2011), *Rp./Lirikon21* (2011), *Vpogled, Liter jezika* (2011).

Poezija Veronike Šoster je predvsem družbeno-kritična in angažirana. Ustavlja se ob samem pomenu človeka, sprašuje se o njegovem smislu in kaj je od njega samega sploh še ostalo. Z distanco opazuje množico, ki jo nato v nagovarjanju zreducira na posameznika. V njenih pesmih je začititi kritiko (na trenutke tudi ironijo) do kapitalizma, družbenega sistema ter človeških nesmiselnih površnih opravkov, pohlepnosti, zlonamernih dejanj in praznih pogovorov. V pesmi *Per astra in asperam* (Preko trnja do zvezd), nagovarja bralca – bodi družbeno koristen in izniči vse bombe! Z verzom ne moreš kar nehati, to se ne dela (Izvir človeka) nakazuje optimizem, kar omili ostrino preostalih verzov.

Rok Vahter (1993): *RP./Lirikon21, Vsesledje*. Leta 2011 je zmagal na Pesniškem turnirju založbe Pivec, ter tako postal vitez turnirja. Žirijo je prepričal s pesmijo *Žeparji*. Prejel je tudi srednješolske nagrade za najboljšje haikuje. Pesem *Žeparji* se začne s prvim verzom *Kaj vse nosijo ljudje po svojih žepih*, nato kot odgovor našteva možne stvari, ki jih ljudje skrivajo po žepih. Od *frnikol* – kot metafora preživetea otroštva, *šivank* (zašite človeške rane), *stare račune* – kar je kot metafora za ne-poravnane in nerešene človeške pra-probleme, vse do *drobtine kruha*. Avtor je v naštevanju kratek. Ironično loči funkcionalnost žepov in samo estetiko žepa – kot raznolikost ljudi, ki te žepe nosijo. Na koncu – kot preobrat – seže še globlje – v globini žepa se skriva človek sam in njegov pravi jaz. Vsebina žepa je tako rekoč le površina.

Gaja Jezernik (1991) je kot srednješolka izdala pesniško zbirko *Razkol*, pesmi objavlja na spletni strani *Lirik.si*.

Andreja Friškovec (1995) je kljub mladosti, zagnana in ustvarjalna. Vidnejše objave so v *Vsesledju* in *Lirikonu*, je ena izmed najmlajših udeleženk *Pesniške olimpijade* (2010).

VIRI IN LITERATURA:

- Dejan KOBAN in Veronika DINTINJANA (ur.), 2011: *Mlade rime*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.
- Zoran Pavec, 2008: *Rp./Lirikon: Pregled sodobnih slovenskih pesniških ustvarjalcev iz 03-pokrajinskega oz. savinjskega in šaleškega območja*. Velenje: Ustanova Velenjska in knjižna fundacija.
- http://revijamentor.si/index.php?Itemid=46&option=com_zoo&view=category,
- http://www.libakademijadrstvo.si/sl/informacija.asp?id_meta_type=45&id_informacija=294
- www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/1042371692
- <http://www.celje.info/kultura/rok-vahter-vitez-poezije/>
- <http://knjiga.dnevnik.si/sl/Refleksija/%C4%8Cmilo+na+prstih/605/Matej+Krajnc/%3A+Mlad+nadarjen+moder>
- www2.arnes.si/~oscefr2s/kaj_so_dnevi.doc

Barbara Žvirč

MLADA LITERATURA NA KOROŠKEM

Projekt Pesniška olimpijada

Pesniška olimpijada je projekt, ki je luč sveta ugledal pred dvanajstimi leti na pobudo mladih študentov entuziastov, ljubiteljev pisane slovenske besede, ter ob pomoči Kluba Koroških študentov, JSKD OI Dravograd in Zveze kulturnih društev Dravograd zrasel ter se razvil v vseslovenski pesniški projekt, katerega vogale v zadnjih letih podpira tudi Javni zavod Dravit. Projekt je v osnovi zasnovan na štirih pesniških delavnicah, literarnem nastopu in predvsem druženju, spoznavanju in kaljenju najboljših avtorjev s priznanimi in uveljavljenimi pesniki – mentorji delavnic. Vsako leto, dobra dva meseca pred dogodkom, izide razpis, na katerega lahko dijaki in študentje pošljejo največ 10 pesmi. Izbor tistih, ki so potem povabljeni na dvodnevne delavnice, naredijo mentorji. Običajno izberemo vsako leto dva mentorja, ki lahko mladim pesnicam in pesnikom ponudita največ nasvetov iz lastnih izkušenj in jim svetujeta, kam naj usmerijo svojo pesniško pot. Izbrani kandidati se nato vsako leto že tradicionalno zberejo v Dravogradu, kjer pilijo svojo poetiko, prebirajo svoje in pesmi drugih ter se prepustijo poetičnemu vzdušju enako mislečih. Nekateri udeleženci se vračajo vsako leto, nekateri pa pridejo le enkrat preizkusiti, ali so dovolj pogumni, da svoje najintimnejše, svojo poezijo, delijo s soudeleženci in z obiskovalci literarnega večera, ki ga vsako leto pripravimo za obiskovalce.

Jesen se tako tudi letos ni izneverila koroški pesniški tradiciji – Dvorec Bukovje je 12. Pesniško olimpijado gostil tretjič, vsem, ki jo ustvarjamo, pa se zdi, kot da tam domuje že od »rojstva«. Martinov vikend smo, namesto v gurmanske užitke, oblekli v poezijo, glasbo in umetnost. Dvanajst udeležencev iz cele Slovenije je 12. Pesniško olimpijado (kako simbolično!) pričelo v jutranjih urah s prvo izmed štirih pesniških delavnic. Prva je mentorsko taktirko v roke prijela Cvetka Bevc, pesnica, pisateljica, urednica, ustvarjalka

glasbenih iger in pravi kulturni multipraktik. S svojimi izkušnjami, nasveti in pogledi na mlado poetično izražanje je na delovni zemljevid vikenda zarisala prve ceste in odcepe, po katerih so se sprehodili Veronika Šoster, Jan Pipan, Nina Ditmajer, Rok Smrdelj in Bojana Jovičević (slednja prihaja iz Srbije in študira v Ljubljani), vsi povratniki z lanskega druženja, na orientacijskem pohodu po poeziji pa se jim je pridružilo sedem brucev Pesniške olimpijade, študentje Maja Burja, David Ahačič, Tanja Tomazin, Lucija Mlinarič, Manja Weingerl, Valerija Jakopič in dijakinja Monika Firer. Naslednji dve delavnici je vodila letošnja dobitnica Veronikine nagrade za najboljšo pesniško zbirko leta Pridem takoj, Barbara Korun, ki je z mladimi udeleženci radodarno delila svoje pesniško znanje in izkušnje, tretjo, nedeljsko, pa v duhu uglasbene poezije pesnik, urednik in glasbenik Blaž Prapótnik.

Zmagovalko, zlato olimpijko, ki je s svojo poezijo najbolj izstopala med letošnjimi udeleženci, sta razglasili mentorici, ki sta bili pri izbiri enotni. Zmagovalka je postala Radeljčanka **Lucija Mlinarič**, ki za svoja mlada leta piše izjemno zrelo in dodelano poezijo, tako, ki v bralcu pusti sporočilo in za piko na i postreže s čudovito metaforiko. Lucija je za nagrado prejela organizacijo lastnega literarnega večera, ki jo poklanja JSKD OI Dravograd in knjižno nagrado. Knjižne nagrade ter priznanja za udeležbo so prejeli tudi vsi udeleženci, knjige pa so nam prijazno podarile založbe Miš, Litera, Slovenska Matica, Epistola, KUD Apokalipsa in Kulturno društvo Mohorjan s Prevalj.

Pesniška olimpijada je v teh letih postala projekt, ki se je dodobra vrasel na koroška tla. Če prav pomislim, ne vem, če bi tako dobro funkcionirala kjerkoli drugje. Mogoče je razlog v »ta pravi štimungi«, pravem vzdušju, kot mu rečemo Korošci. In mogoče je čisto malo za dobro vzdušje kriva tudi naša mala skupinica bratov in sester po besedi, kot si radi rečemo.

Ana Pisar, Maja Visinski Andrejc, Tjaša Razdevšek, Primož Karnar, Gašper Bivšek in moja malenkost smo skozi leta srečevanj na Olimpijadi in na drugih pesniško-literarnih dogodkih postali tudi prijatelji. Vsi zapisani peresu poezije (in proze) čutimo, da lahko koroškemu in širšemu občinstvu ponudimo nazaj nekaj kulture, ki jo tako velikodušno vsakodnevno sprejemamo pod svojo kožo. Zato se večkrat na leto zberemo in organiziramo literarne večere, se udeležujemo prebiranj poezije in drug drugega spodbujamo na pisateljskih poteh. Pesniška čajanka, Umetniški bienale, Prebiranja pod Magnolijo, Večeri ob treski, prebiranja ob slovenskem kulturnem prazniku za klub Rotary, Pesniška olimpijada in drugi dogodki so samo nekateri, katerih se z veseljem vedno udeležimo. Prva je tudi plod naših idej in zanjo upamo, da tako kot Pesniška olimpijada postane tradicionalna. Ob vseh dogodkih pa se, seveda, trudimo, da vzdržujemo in se posvečamo lastni pisateljski kondiciji.

Mlada koroška poezija

GAŠPER BIVŠEK

Pred Gašperjem Bivškom (1984) je izid njegove tretje pesniške zbirke. Prvo, z imenom Vrtnica na dlani, mu je leta 2003 založila in izdala Gimnazija Ravne na Koroškem, drugo, naslovljeno Skorjevec, pa leta 2007 Študentska založba Beletrina. Njegove pesmi pa vseeno »ostajajo doma«. Ostajajo koroške. Dišijo po ruralnosti, po trdi kmečki roki, včasih po primarni (celo krščanski) bivanjskosti, in po ljubezni, ki se prethitopi v vsakdan. So metaforično raznolike, zrele in polne, ritem jim narekuje Gašperjev pristop do pisanja. To, da piše s srcem, ne z možgani. Svojtven je tudi njegov slog, nosilec mnogih simbolik in nekakšne praresnice, ki svet kaže takšen, kot se mu zdi, brez olupšav. Njegove pesmi so večinoma povezane v sklope, redke so posamezne in te povečini uokvirjajo sklop. Gašper posebno pozornost posveča malenkostim, podrobnostim, ki bi jih pesnik, ki živi v mestu, težko opazil. Navadna realnost v Gašperjevih verzih dobi čarne razsežnosti, v njej so na

prvem mestu star(odavn)e vrednote, in četudi se veliko njegovih pesmi prične neobičajno, mogoče celo kontroverzno, s prelito krvjo, zatohostjostjo, zakoli in različnimi konci, v njih na koncu vedno prevlada svetloba, novo rojstvo, nov začetek. Primarnost, ki jo Gašper radodarno podtika med svojo mlado, pa vendar zrelo poezijo, je tista, ki bralca vedno znova premami v prebiranje. Gašperjeva poezija je prevedena v angleščino, nemščino, hrvaščino in srbsščino, revijalne objave pa so zabeležene v Poetikonu, Lirikonu, Odsevanjih, Apokalipsi, Rukopisih (Srbija) in še kje. Za njim je kar nekaj samostojnih literarnih večerov tako v Sloveniji kot tudi v tujini. Je udeleženec Festivala mlade literature Urška in zmagovalc ene izmed Pesniških olimpijad.

PRIMOŽ KARNAR

Primožu Karnarju (1982) se je pesniški prvenec zgodil leta 2001, ko mu je Gimnazija Ravne na Koroškem založila in izdala zbirko V preveliki votlini za dva. Pesniška zbirka vsebuje predvsem poezijo bivanjske in ljubezenske tematike, ki se dotika večnih vprašanj o življenju, namenu in ljubeznih človeka. Primož se je v letih po gimnaziji posvečal predvsem študiju mednarodnih odnosov v Ljubljani, Berlinu in Moskvi ter se takrat bolj ukvarjal s prozo. Le-ta je bila, kot tudi njegove kasnejše pesmi, posebna v svoji ciničnosti, ironičnosti in celo samoironiji. Žargonske in narečne besede, pregovorne primerjave in metaforika iz vsakdanjega življenja mladega pesnika/študenta so tiste, ki jih je v njegovih pesmih in prozi na pretek. V bralcu njegovo pisanje vzbuja vtis poznanega, doživetelega, v njem se lahko najde vsak. Tudi zato, ker Primož s konkretnimi nagovori oseb v pesmih in prozi bralca postavi v interaktivni položaj. Ne moreš samo prebirati, moraš tudi odgovoriti, pa čeprav z novim vprašanjem ali samo hipnim, miselnim odzivom. Pesniško se Primož udejanja predvsem z nastopi na pesniških večerih na Koroškem, njegova poezija in proza pa sta izšli v nekaterih revijah in na spletu. Je tudi zmagovalc ene izmed Pesniških olimpijad.

ANA PISAR

Ana Pisar (1990) je svoj pesniški prvenec v roke prijela leta 2008, založila in izdala ga je ravenska gimnazija. Gnezdo besed na najini strani daljav jo je, komaj sedemnajstletnico, zavihтел na pesniški Parnas. Kljub mladim letom je njena pesniška izpoved zrela in odločna, mogoče tudi na račun žalostne izgube, ki jo je doletela v rosnih letih. Njena poezija tako bralca preslika v spreminjajoča se stanja, v srce najintimnejših občutkov mlade poetese ter pred njim odstre tančice modernega, hitrega sveta, ki tem stanjem in občutkom drugače kot s pesniško govorico ne pustijo na plan. Ljubezenska in bivanjska tematika sta tudi pri Anini poeziji tisti, ki prevladujeta. Sporočilo njene poezije je vsakič možno in udarno, z radovednost zbujajočim razkrivanjem motivov iz ozadja. Skozi pesmi se čuti njeno počasno, a vztrajno zorenje, pilita se tudi ritmičnost in slog. Suverena drža, ki jo mlada pesnica zavzame v pesmih, se kaže tudi v njenem življenju. Ana kulturi posveti velik del sebe, pa naj bo to skozi pisanje, glasbo ali študij. Za njo je kar nekaj revijalnih in spletnih objav, je tudi redna udeleženka različnih literarnih večerov, na katerih se včasih pojavi v vlogi interpretke svoje poezije, spet drugič v vlogi povezovalke. Je tudi zmagovalka ene izmed Pesniških olimpijad.

TJAŠA RAZDEVŠEK

Tjaša Razdevšek (1987) je svojo subtilno poezijo svetu predstavila v pesniškem prvencu *Sub rosa*, ki ga je izdala in založila Gimnazija Ravne na Koroškem leta 2005. Ljubezenska lirika, ki jo piše Tjaša, je podpisana z izbrano motiviko in izdelanim slogom. V njej najdemo veliko simbolike, metafore pa so izvirne in postavljene točno na prava mesta, da pesem zazveni v vsej svoji razsežnosti in postreže z otipljivimi občutki in mehko. V maniri lepega in resnice, v zavetju doživetega se pišejo Tjašine pesmi. Tudi v njena druga literarna ustvarjanja poezija rada zaide, njene kolumne, ki jih piše za spletni časopis *AirBeletrina*, kate-rega sodelavka je bila, so poetične, polne barv,

popotovanj in raznih izkustev. Blizu so ji tudi radio (bila je voditeljica na Koroškem radiu), gledališče in film (zaigrala je v mladinskem filmu *Življenje kot v filmu*). Kot absolutenka primerjalne književnosti je v nenehnem stiku z literaturo in kulturo nasploh. Je redna udeleženka koroških literarnih dogodkov, včasih kot bralka spet drugič kot voditeljica. Objavljala je v literarnih revijah in na spletu in je zmagovalka ene izmed Pesniških olimpijad.

MAJA VISINSKI ANDREJC

Maja Visinski Andrejc (1981), kulturologinja in spletna oblikovalka, je kot zmagovalka Festivala mlade literature 2007 za nagrado prejela izdajo prvenca *Zgladi me v žensko*. Pesnica, ki v svoje pesmi podtakne erotiko tako spretno, da se zdi, kot da o njej sploh ne razmišlja, je mojstrica izrazitih erotičnih metafor. Erotično-ljubezenska tematika jo spremlja že precej časa, in kot pravi, se je v njej v enem izmed obdobjij svojega življenja našla. Mogoče bo v prihodnosti, kot mamica (za enkrat) našega edinega pesniškega podmladka, dveh malih zakladov, pisala tudi za otroke. Domišljije ji vsekakor ne manjka, kar se iz njene poezije dobro razbere. Slogovno in ritmično izdelana mlada pesnica, ki s pesmijo širi posebno erotično-magično energijo, zapre usta vsem poslušalcem in naelektri ozračje. Kot je v spremni besedi k njeni zbirki zapisal njen mentor David Bedrač, dela Maja poglobljene psihosocialne študije. In tak stil ji je zlezal pod kožo, to je ona. Njene muze imajo fizično obliko. Ker vsi hrepenimo po nečem fizičnem, ki v nas poraja občutke. In iz takšnega vzgiba nastajajo preverjeno iskrene in resnične pesmi, ki govorijo zgodbo od začetka do konca. Zaključeno zgodbo, ki skozi pesem, ali bolje rečeno poetično prozo, v svet porodi tudi delček avtoričine intimne. Maja ima za sabo kar nekaj revijalnih in spletnih objav in je redna udeleženka literarnih večerov na širšem Koroškem. Poleg tega, da je bila leta 2007 zmagovalka Urške, je tudi njena večkratna finalistka.

BARBARA ŽVIRC

Barbara Žvirc (1980) je svoj pesniški prvenec Oblakov, da iz njih iztisnem morje, doživela leta 2004. Založila in izdala ga je Višja strokovna šola v Slovenj Gradcu. Njena lirika je pretežno ljubezenska in bivanjska, v zadnjem času pa izrazito družbeno-kritična. Ubira različne sloge, vedno pa piše v prostem verzu, ker ne želi ukalupiti pesmi. Dostikrat je narava tista, ki se prikazuje v metaforiki njene poezije. Ritem pesmi narekuje izbrana pesniška tematika. Temnejša je pesem, trdnejši korak ubere ritem. Poleg poezije piše tudi prozo, zgodbe za otroke, recenzije leposlovja, glasbe ter poročila z raznih kulturnih dogodkov. Zadnja tri leta ima kot vodja projekta Pesniška olimpijada priložnost prebirati dosti mlade poezije, kar počne še raje kot piše. Z literaturo je tesno povezana še iz osnovnošolskih let. Objavljala je v raznih literarnih revijah, na spletu in v zbornikih. Njene pesmi so prevedene v bosanski, nemški, angleški in španski jezik. Je tudi trikratna finalistka Festivala mlade literature Urška in zmagovalka ene izmed Pesniških olimpijad.

VIRI:

- Gašper BIVŠEK, 2003: Vrtnica za dva. Ravne na Koroškem: Gimnazija Ravne na Koroškem.
 Gašper BIVŠEK, 2007: Skorjevec. Ljubljana: Študentska založba Beletrina.
 Primož KARNAR, 2001: V preveliki votlini za dva. Ravne na Koroškem: Gimnazija Ravne na Koroškem.
 Ana PISAR, 2008: Gnezdo besed na najini strani daljav. Ravne na Koroškem: Gimnazija Ravne na Koroškem.
 Tjaša RAZDEVŠEK, 2005: Sub Rosa (povsod bom razpršila spomine skomine). Ravne na Koroškem: Gimnazija Ravne na Koroškem.
 Maja VISINSKI ANDREJC, 2007: Zgladi me v žensko. Ljubljana: JSKD RS.
 Barbara ŽVIRC, 2004: Oblakov, da iz njih iztisnem morje. Slovenj Gradec: Višja strokovna šola Slovenj Gradec.
 Blaž PRAPOTNIK, Barbara ŽVIRC, 2009: Zbornik 10. Pesniška olimpijada. Dravograd: JSKD RS, JSKD OI DRAVOGRAD, KKŠ, ZKD Dravograd.

Dejan Koban
**BREZ KOMPROMISOV IN ZDRAVE
 PAMETI - PESEM TE ŽIVI**

Nikoli si nisem mogel predstavljati, da bo trajalo tako dolgo. Sedmo leto smo pričeli z ubijalskim tempom v zadnjem tednu letošnjega septembra. Rojstni dan pod zaporedno številko šest. Pet dni poezije in glasbe.

Od osmih do štirih služba. Nato tri ure sestavljanja knjižic. Ob sedmih sprehod do Menze pri koritu. Domov ob drugi, tretji uri zjutraj. Petek je bil zadnji dan praznovanja. Potem me je telo pribilo na posteljo. Trije dnevi mirovanja. Vročina. Slabost. Glavobol. Nato torek. Počutje v redu. Grem na noge. Bom še kdaj ponovil preizkušanje meja? Seveda. Z veseljem. Brez premišljanja. Zakaj? Odgovorov je preveč.

Rad imam poezijo. Rad imam ljudi okoli sebe, ki uživajo v branju pesmi in razglabljanju o položaju kulture v današnjem svetu. Rad imam ideje. Od trenutka, ko se rodi, do dokončnega zamrtja. Rad imam reflektorje in njihovo vročino. Rad imam mikrofon, ko zabijem besede vanj. Rad imam mlade pesnice in pesnike, ki brez milosti in z vsem bitjem zalajajo svoje pesmi med občinstvo. Rad imam neulovljivo in nepredvidljivo. Zato sem tu. Zato grem naprej.

Enako je z Veroniko. Ko sva pričela razvijati Mlade rime, se med sabo nisva niti dobro poznala. Nisva imela pojma, kam greva in kako dolgo bo potovanje trajalo. V bistvu na začetku nisva vedela niti, kako bova imenovala večere, ker nama ime Mlade rime ni bilo ravno najbolj všeč. Vendar se človek resnično privadi na marsikaj.

Mlade rime so kljub svojim rosnim šestim letom najstarejši neprekinjeno delujoči cikel pesniških večerov, ki nemoteno stopa v sedmo sezono in katerega epizode se štejejo v šestdesetini. Dvestososedemdeset mladih pesnic in pesnikov je nastopilo na odru v enakih pogojih – deset minut branja, približno sedem pesmi, samo avtor, mikrofon in nasproti publika, neusmiljena in hkrati razumevajoča.

Mesečne večere je obogatilo več kot šestdeset gostij in gostov, uveljavljenih pesnic in pesnikov.

Obiskovalci so lahko absorbirali verze in poetike vseh vrst in profilov, od najosnovnejših srednješolskih liričnih izpadov do zrelega besednega in intelektualnega izraza. Marsikdaj sva se z Veroniko nejeverno spogledala ob določenem nastopajočem in upala, da bo njegovega branja kmalu konec. Vendar sva si marsikdaj tudi prikimala in kolikor hitro se ga je le dalo, ponovno povabila na naš oder. Sliši se kruto, vendar je samo realno. Pri poeziji moraš biti iskren. Besede in misli ne odpuščajo. In se nikoli ne predrugačijo. Zato se vsako goljufanje, zavajanje ali prikrivanje neizprosno izlušči iz skeleta pesmi.

Sebe ne vidim kot pesnika. Ne znam pisati pesmi. Ustvarjam zgodbe iz svoje globoke podzavesti, zato so razmeroma kratke in zgolj po obliki se jih lahko prepozna kot pesmi. Ker se do podrobnosti in gostote misli ne morem dokopati – zaradi prepada med spomini in časom.

Vendar pa lahko vsakomur povem; všeč mi je oz. ni mi všeč. Takšen način prezentacije lastnega okusa ni ravno diplomatski oz. mehak, je pa pristen, iz zaledja misli, onkraj preudarnega in načrtovanega. Zato me imajo ljudje radi. In zato me ljudje preprosto prezrejo.

Tako je tudi z Rimami in vsemi rečmi na tem svetu. Večina pesnic in pesnikov radi pridejo na naš oder in ga z veseljem večkrat obiščejo, nekateri se distancirajo od nas. Smo preumazani. Preveč alter. Metelkovski. Naivni. Gre za povsem naravni proces. V bistvu gre za selekcijo in prav je tako.

Vsakega na tem svetu poganja njemu lasten in izviren ritem, ki ga ne more obvladati in spremeniti, lahko mu le preprosto sledi.

In Mlade rime sledijo notranjemu ritmu besed, ki vre iz mladih pesnic in pesnikov v tem,

tukajšnjem, zdajšnjem času.
 Midva z Veroniko sva iz drugega obdobja. In za razumevanje najnovejših poetik nemalokrat potrebujeva slovar določene generacije. In ga z veseljem odpreva.

CALL OF DUTY

Mi nismo nikoli streljali pravih nabojev. Sedeli smo v sobah in preigravali Call of Duty ali se podili po paintball poligonu in pokali z barvo napolnjene metke. Mi nismo nikoli živeli rock'n'rolla. Mi smo noreli na turbo-folk in novodobno štanc glasbo. Življenja nam usmerjajo narcisi iz reklam. Mi bomo diplomiranci.

Težki intelektualci. Mahali bomo s papirji in žrli Apaurine. Še zdaj se te spominjam, kako omedlelaš, medtem ko Živadinov izgublja tla pod nogami in ti tupi v glavo, da je življenje potrebno podrediti umetnosti. Ko Jeffu Koonsu jebe mater in žrtvuje steklenico Radenske širnemu veselju. In kako se čudiš Zupanu, s kakšno eleganco otresa sneg s svojih magnolij. Mi tega ne znamo. Mi tega nimamo. In ni šans, da poštekas,

kako je umetnost lahko način življenja.

Ivo Podojsteršek

Poleg rednih mesečnih večerov sva z Veroniko pričela ustvarjati tudi festival Mlade rime, ki je svojo prvo izvedbo doživel leta 2008. Začutila sva potrebo, da enkrat na leto strneva najboljše z Mladih rim v kompaktno nekaj dnevno dogajanje, popestrjeno z glasbo, filmskimi projekcijami, performansi in gledališkimi predstavami. No, nisva ostala ravno pri nekaj dneh, festival smo vpeli v petnajst dni trajajočo manifestacijo ustvarjalnosti. Mnogo avtorjev, ki so preiskusili oder Mladih rim med prvimi, že precej časa ni več med neznanimi in neujavljenimi: Katja Plut, Ana Pepelnik, Karlo

Hmeljak, Anja Golob, Lučka Zorko, Kristina Kočan, Jan Šmarčan, Katja Perat, Tibor Hrs Pandur, Marko Bunderla, Tanja Ahlin, Ivana Komel, Patricija Dodič, Radharani Pernarčič in seveda moja prijateljica in kolegica v rock'n'roll pesniški pustolovščini, ki jo imenujeva Mlade rime, Veronika Dintinjana, ki je na zemljevidu pesniških pokrajin med danes najbolj uveljavljenimi imeni, ne le v pesniškem, temveč tudi v prevajalskem horizontu.

To so imena in niso edina, ki pestrijo in gubajo nemalokrat preveč puščavsko ravno površje naše literarne atmosfere. Med njih vdirajo in se z njimi mešajo mlajša pesniška imena, ki s svojo neposrednostjo in izvirnostjo dajejo pospešen pulz nekaterim pravovernim pastirjem slovenske pesniške tradicije zadnjih dvajsetih let, kjer nesramno vodi diktat neoskrunjena svetloba.

HROMILO

I.

Vsak vrat, ki se nadaljuje v obraz
 je na novo odkrit svet.

II.

Utrip za sproti požirajoč asfaltni puh
 rastočih veleblagovnic.

III.

Najbolj se bojim, da nekoč ne bom zatipal
 obraza,
 da ko bom hodil po ulici med
 vsemi naštrikanimi okraski ne bom našel oči,
 ki bi ohranjale stik,
 ki bi daljšale prijetne pešpoti po rubikovih
 kockah,
 ki bi postrgale naglico v odlitek meglene sape,
 ki bi od zadaj božale noge
 in jutranjo levitev iz kože rjuh.

IV.

vsak vrat, ki se nadaljuje v obraz,
je na novo odkrit svet,
že preoran in zadrt.

V.

In ko bom ponoči podrgnil tvoja lica,
se bodo prsti naprej zarili v travo, v zemljo, v
nič.

Nada Kavčič

skrčeno telo, majhno telo, modrikasto telo
telo slovesa, telo ur. telo iz saj,

telo, okrušeno telo. zmogljivi tok tare.
obdaj se telo. obstane kot ogrodje, obstane telo.

primi telo. telo zaklepa sneg. november-telo,
premena-telo.

če je tišina. je sodba. si golo, telo? drsiš svoje
obstoje v cvet, telo?

beleženje-telo, nerodnost-telo.

odpiraj s skupno praznostjo

izpiraj goltanec

s skupnim komolcem predihaj

mu izdiraš

mu rudariš

mu izrabljaš

s skupno praznostjo

lahko napišeš zgodbo

s skupnim hrepenenjem lahko posamostališ
zrak

z dvema besedama nastane svet

z eno umre

Blaž Božič

Mlade rime so zunaj Ljubljane do sedaj gostovale več kot tridesetkrat. Maribor, Koper, Kamnik, Novo mesto, Tržič, Nova Gorica, Ribnica, Beltinci, Ajdovščina, Kranj, Trst, Celovec ... Želimo dlje, veliko mest in držav je še, ki bi jih morali obiskati.

Sodelovanje je na tako majhni in hermetični sceni, kot je pesniška v naši deželi, še kako pomembno in bistveno za nadaljni razvoj. Želimo si več. Več avtorjev. Več pesmi. Več novih poetik. Več performansov. Več kolaboracije poezije z drugimi izraznimi sredstvi in pristopi. Več različnih jezikov. Več potovanj v druge države. Več gostij in gostov iz tujine. Več pogovorov. Več iskrenosti. Več drznosti.

Ko prideš do točke, ko se zaveš, da ne moreš ničesar več izgubiti, pozabiš na vljudnost in se odpreš – vsega – z ognjem, z ledom, z udarcem, direktno v obraz množice, ki od tebe pričakuje nežno in lepo pripovedovanje o ljubezni, sreči in zadovoljstvu.

Mi tega nimamo, mi tega ne znamo. Zato smo Mlade rime najbolj rock'n'roll pesniški večer v Republiki Sloveniji in njeni širši regiji.

Razvajane princeske hočejo,

da jim vlomiš v stanovanje
in jih lepo romantično posliši.

Razvajane princeske hočejo,

da jim zmešaš omamne praške v njihove
pijačke,

da se še tri dni ne morejo učiti.

Razvajane princeske hočemo med fafanjem

poslušati sočne komentarje.

In hočemo, da se natakarku tresejo roke, ko nam
postreže s kavico.

Razvajane princeske hočemo,
da nas po branju poezije pol mesta
trepla po ritki na vogalu Metelkove.

Razvajane princeske to hočemo.

So JUST DO IT.

Monika Vrečar

Vsi štirje avtorji zgoraj navedenih pesmi so pri projektu Mala Ignorirana Knjiga v zbirki Demo izdali svoj knjižni prvenec. Gre za majhne knjižice, nekakšne “male plošče”, če se izrazim po glasbeno. V njih je okoli dvajset pesmi, v povprečni slovenski pesniški zbirki se jih zvrsti nekje od štirideset do šestdeset. Torej gre za “malo knjigo”, predogled avtorjevega dela, gre za prototip, ki ni ponujen samo občinstvu na Mladih rimah, ampak tudi založnikom, da lahko lažje odkrijejo dobre pisave. Mala Ignorirana Knjiga je hkrati tudi projekt “socialnega založništva”, ker si avtorji med seboj pomagajo tudi finančno, in sicer tako, da ostane polovica zaslužka enega prodanega izvoda avtorju, drugo polovico le-tega pa avtor podari za ustvarjanje naslednjega Dema. Načrt imamo, da bomo izdajali povprečno tri knjižice na tri mesece. Pesmi objavljene z dovoljenjem avtoric in avtorjev.

Če te zanimajo Mlade rime, si lahko v roke vzameš zbornik z naslovom: Mlade rime ena, ki je izšel letos, pri Mohorjevi. Najdeš ga v svoji knjižnici.

Denis Škofič, Nina Ditmajer
**IZBOR MLADIH PESNIKOV,
 ROJENIH 1980–**

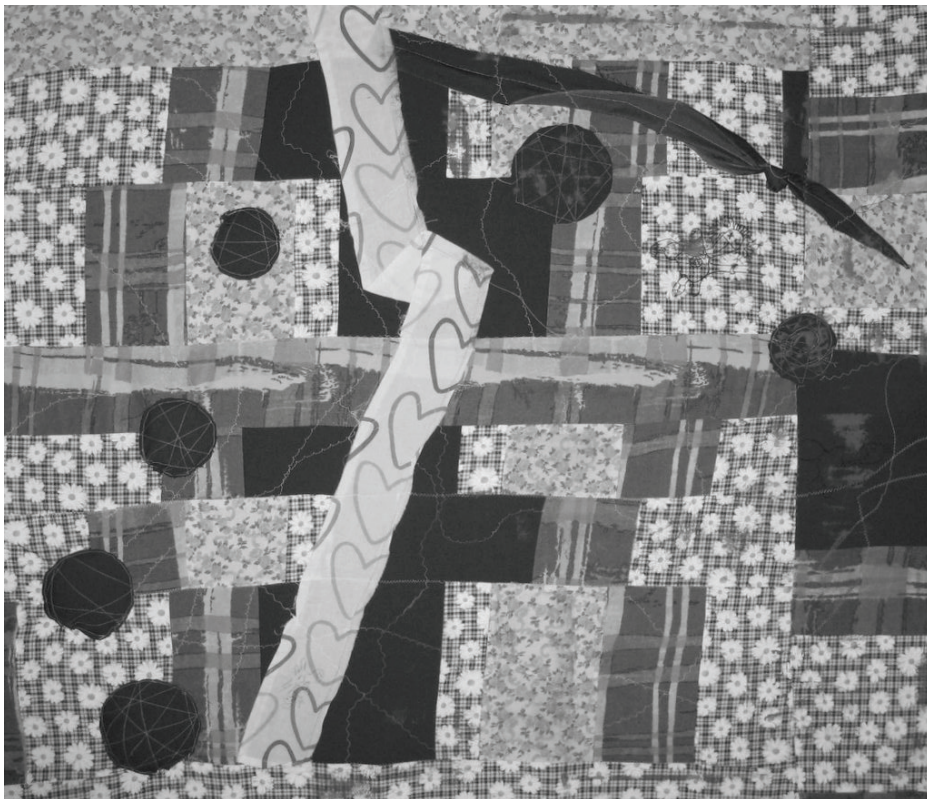
Sam pojem mladega pesnika je zelo težko definirati. Prvič zato, ker pridevnik mlad v tej besedni zvezi lahko označuje tudi pesnika, ki piše šele kratak čas, torej je njegova poezija tista, ki je mlada. Mi smo se odločili za splošno definicijo pridevnika mlad, to je tisti, ki je v prvem obdobju življenja. Za spodnjo mejo lahko postavimo nekako prehod oziroma začetek pubertete. To generacijo bi lahko poimenovali tudi »najstniški pesniki« ali generacija 90'. To so pesniki, ki so se že rodili v samostojni Sloveniji. Vsekakor jih je treba ločiti od tistih mladih avtorjev, ki so še odrasčali v Jugoslaviji in jih je konec socializma že zaznamoval - govorimo o generaciji 80'. Težava se torej pojavi pri zgornji meji določitve mladega pesnika. Umberto Galimberti, italijanski filozof in psiholog, omenja, da je obdobje največje človekove biološke moči v obdobju med 15 in 30 letom starosti. Svetlana Kalezić - Radonjić se v predgovoru k antologiji nove poezije YU prostora Van kutije ukvarja z enakim vprašanjem. V antologijo so vključeni avtorji, rojeni med letoma 1879 in 1989. Pravi, da ustvarjalci, mlajši od 30 let, še eksperimentirajo s formo in pesniškim izrazom. Generacija, rojena v začetku osemdesetih, se je v slovenskem prostoru že uveljavila, medtem ko se generacija, rojena proti koncu osemdesetih, šele zdaj začenja uveljavljati in le redki izmed njih imajo že tudi svojo pesniško zbirko. Iz tega razloga lahko ločimo tudi te avtorje, vendar ta ločnica ni in ne more biti merilo njihove pesniške govornice. Mi smo se v našem izboru osredotočili na pesniško generacijo, rojeno po letu 1980. Zato naj ta izbor služi predvsem kot seznam kvalitetnih mladih pesniških imen za morebitno antologijo mlade slovenske poezije. V prvi skupini so avtorji, ki že imajo svoje pesniške zbirke (32 pesnikov), v drugo skupino sodijo avtorji z objavami v raznih literarnih revijah, zbornikih in antologijah (23 pesnikov).

Pesniki z že izdanimi zbirkami:

1. **Katja Andrinek** (1988): Odtisi mojega sveta (Literarno društvo, 2005), Pogled skozi mesečino (Literarno društvo, 2003)
2. **Petra Bauman** (1985): Januar (Založba Pivec, 2008)
3. **Gašper Bivšek** (1984): Vrtnica na dlani (2003), Skorjevec (Beletrina, 2007)
4. **Marko Bunderla** (1983): Notranje uho okna (2003, ZKD Murska Sobota)
5. **Urška Cerar** (1984): Sanjarije (2009), Pisarije (2007)
6. **Sekumady Conde** (1980): Kaligadanga (2000, Mariborska literarna družba), Maratajana (2003, Locutio), Tubab (2011)
7. **Katja Eman** (1982): Zasilni izhod (2000, Lučka Zorko, Benjamin Virc, Katja Eman)
8. **Andrej Grile** (1984): Sinapse (2003)
9. **Sergej Harlamov** (1989): Jedci (Mentor, 2011)
10. **Karlo Hmeljak** (1983): Dve leti pod ničlo (2007, Literarno-umetniško društvo Literatura)
11. **Andrej Hočevar** (1980): Privajanje na svetlobo (2009, LUD Literatura), Pesmi o koscih in podobnostih (2007, Literarno-umetniško društvo Literatura), Vračanja (Center za slovensko književnost, 2002), Ribe in obzornice (Litera, 2005)
12. **Petra Hrovatin** (1982): Mednožje misli (ŠKUC, 2010)
13. **Tibor Hrs Pandur** (1985): Enerđimašina : 1. knjiga (Center za slovensko književnost, 2010)
14. **Kristina Kočan** (1981): Šara (Litera, 2008)
15. **Ivana Komel** (1983): Izkrivljene podobe (2001)
16. **Simona Kopinšek** (1981): Antahkaran in drugi obrazi Lepote (Pivec, 2009)
17. **Sara Lubej** (1980): Hladen pot (Škuc, 2003)
18. **Marko Matičetov** (1984): Boš videl (KUD France Prešeren Trnovo, 2009)

19. **Aleš Mustar** (1981): Sud(bin)sko tolkovanje (Kulturna ustanova Blesok, 2007), (U) sodno tolmačenje (Literarno-umetniško društvo Literatura, 2005)
20. **Eva Petrič** (1983): Ta prostor je škatla (Drava, cop. 2007)
21. **Katja Perat** (1988): Najboljši so padli (Študentska založba, 2011)
22. **Ana Pisar** (1990): Gnezdo besed na najini strani daljav (2008)
23. **Tjaša Razdevšek** (1987): Sub rosa: povsod bom razpršila spomine skomine (2005)
24. **Marko Samec** (1980): Pljusk (Litera, 2003), Filistejec (Grafiti studio, 2001)
25. **Rene Sansoni** (1985): Od 0 do 14 (2000)
26. **Maruška Šibila** (1990): Mrak ob enajstih zvečer (Pivec, 2009)
27. **Maja Visinski Andrej** (1981): Zgladi me v žensko (Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti - revija Mentor, 2008)
28. **Goran Vojnovič** (1980): Lep je ta svet (1999)
29. **Jure Vuga** (1983): Pod kamni plešem (Študentska založba, 2009)
30. **Lučka Zorko Titan** (1981): Vreščeče čeri (Litera, 2011), Karavana (Zveza kulturnih društev, 2006), Obdukcija srca : knjiga o razmladičenju (ZKD, 2004), Reciklaža kosti (2001)
31. **Petra Zupančič** (1981): Premog (LUD Literatura, 2010)
32. **Barbara Žviric** (1980): Oblakov, da iz njih iztisnem morje (2004)
- Pesniki z objavami v antologijah, zbornikih in literarnih revijah:
1. **Tanja Ahlin** (1983): Poetikon, The Voice Magazine, Izmuz, Vsesledje, Vpogled
 2. **Tanja Alkvaic**: RP./Lirikon21
 3. **Anjuša Belehar** (1986): Vsesledje, Hotenja, Fedra, Poetikon, Lirikon, Pobocza
 4. **Nina Ditmajer** (1988): Blogozija 2 (MMC, 2009), Liter jezika
 5. **Tonja Jelen** (1988): Liter jezika, Zbornik Luči ob cesti (Litera, 2008), Katedra (januar, 2010), Visoko?, Na svetli strani teme, Zvezde na nebu, Ducat solza, Med bregovi (vse KŠDD), 10. Pesniška olimpijada (zbornik)
 6. **Nada Kavčič** (1991): RP./Lirikon21, Vpogled, OtočjeO, Mentor
 7. **Nevenka Miklič** (1982): Dialogi, Album (Sarajevo)
 8. **Lucija Mlinarič** (1991): Sodobnost (2011), Mentor (2011), Sarajevski susreti
 9. **Marko Kumer Murč** (1980): Vpogled, Zbornik Mladinskega kluba Društva slovenskih pisateljev
 10. **Tea Plesničar** (1991): Novosarajevski književni susreti (2011), Mentor, Pesem.si (zbornik)
 11. **Tomaz Podbevšek** (1986): Liter jezika
 12. **Ivo Podojsteršek** (1987): Poetikon (2008, 2010), Apokalipsa (2009), Dialogi (2009), VAN KUTIJE: antologija nove poezije YU prostora (2009)
 13. **Dominika Portić** (1988): Liter jezika
 14. **Uroš Prah**: I.D.I.O.T
 15. **Rok Smrdelj** (1992): Večerna debata, Poetikon, Stopinje, Vpogled, Sarajevski susreti
 16. **Žiga Stopinšek** (1990): Vpogled (2009, 2010), Paralele 14 (2010), Pesem si 10 (ZRU 2010), Blogozija 3 (MMC 2010), Vsesledje (2010), OtočjeO (2011)
 17. **Denis Škofič** (1985): Liter jezika, RP./Lirikon21
 18. **Veronika Šoster** (1992): Vsesledje (2010), Fedra, Vsesledje (2011), Rp./Lirikon21 (2011), Vpogled, Liter jezika (2011)
 19. **Andrej Tomažin** (1988): Dialogi
 20. **Gašper Torkar** (1992): Literatura (2011)
 21. **Maja Turkovič** (1984): Večerna debata, Stopinje, Mentor
 22. **Rok Vahter** (1993): RP./Lirikon21, Vsesledje
 23. **Monika Vrečar** (1984): I.D.I.O.T

O JEZIKU

Viktorija Aleksovskaja, David Kunstek Knežević
**JERNEJ KOPITAR - GENERAL
 JEZIKOSLOVNE VOJNE**

V pričujočem članku smo ponovno ovrednotili in izpostavili tiste dele o življenju in delu Jerneja Kopitarja, ki se nam zdijo bodisi pomembni za slovenski jezik ali celo zamlčani. V drugem delu nas je zanimala vloga Kopitarja v slovenskih osnovnih in srednjih šolah. Kot je značilno za tovrstna poglabljanja, se kaj kmalu zgodi, da se ti začnejo odpirati vedno nova in nova vprašanja, zato smo skušali kar se da eksplicitno strniti zadeve ter izpostaviti ključne dele njegovega jezikoslovnega delovanja. Jernej Kopitar (1780–1844) je bil eden od najmarkantnejših slovenistov in slovanskih filologov. Čeprav ni nobeno njegovo delo napisano v slovenščini, je s svojim znanjem in prizadevanjem za slovenščino napravil velik vtis na področju kulture, jezika, zgodovine in celo na področju politične ideologije. Njegovo delovanje ni le golo pisanje slovnice, razprav in člankov, temveč je vanj vključil svojo filozofijo, ideologijo, razgledanost, (ne)prijateljstva in predvsem svojo željo postaviti slovenskemu jeziku neomajne temelje. Kar se zdi zelo zanimivo pri Kopitarju, je dejstvo, da do svojega 10. leta ni znal besedice nemško, hkrati pa so vsa njegova dela napisana v nemščini in latinščini. Kot zanimivost pa gre omeniti tudi, da se Kopitarjevi začetki pisanja slovnice pravzaprav ne beležijo leta 1808 oz. 1809, ko je izšla njegova prva znanstvena slovnica slovenskega jezika, temveč že leta 1806, ko je bil zadolžen, da francosko konteso, ki je bila v go-steh pri baronu Zoisu, nauči kranjskega jezika, saj se je ta želela sporazumevati z najboljšimi ljubljanskimi kuharicami, ki so govorile samo kranjsko. Tako Kopitarju ni preostalo drugega, kot da je začel prvo polo rokopisne kranjske slovnice v francoščini in v dveh mesecih naučil konteso tekoče govoriti kranjsko. Seveda pa je kljub temu »laičnemu« poizkusu njegovo najznamenitejše delo prva znanstvena slovnica slovenskega jezika Grammatik der slavischen Sprache in Krain, Kärntnen und Steyermark, napisana v nemščini. Kopitar je v slovnici obravnaval predvsem glasoslovno in oblikoslovno plat jezika, dodal pa je še nekatere

posebnosti iz takratne jezikovne prakse.

Kopitarjeva pot jezikoslovca se je začela z druženjem z Žigo Zoisom, sprva je bil domači učitelj v hiši Zoisove sestre, kasneje pa Zoisov tajnik, knjižničar in varuh mineraloških zbirk. Zois je imel velik vpliv na Kopitarjevo zanimanje za slavistiko in narodni prerod. Ker so v Zoisovi hiši prevladovala naravoslovna področja, je šel Kopitar na Dunaj študirat kemijo, mineralogijo in tehnologijo, vendar je vedno v prvi vrsti gojil ljubezen do jezika. Učil se je francoščine, italijanščine in grščine, a noben tuj jezik mu ni spodkopal ljubezni do materinščine. Svoje delo je nadaljeval na Dunaju kot cenzor slovenske in novogrške literature, skriptor v dvorni knjižnici in kustos. Sodeloval je v avstrijskih znanstvenih glasilih s prispevki o jezikoslovju, literarni zgodovini, razvoju slovanskih narodov in o problemih drugih narodno-jezikovnih skupnosti. Imel je stike z nekaterimi vodilnimi jezikoslovci (Dobrovsky, J. Grimm, W. Humboldt). Ne smemo pa prezreti dejstva, da je pri njem v svojih študijskih letih bival Fran Miklošič, največji slavisti 19. stoletja, ki ga je Kopitar vzgajal za svojega naslednika. Na slovenski jezik Kopitar ni gledal le kot na jezik, ki ga govorijo njegovi domači in njegovi prijatelji, temveč ga je imel za kultivirani jezik, ki je obraz slovenskega naroda, torej jezik, s katerim se lahko Slovenci postavimo ob bok drugim (večjim) narodom. »Slovensko govoriti in pisati pomeni predvsem slovensko misliti, slovensko misliti pa je enakovredno pojmu slovensko biti. Biti v nekem jeziku je več kakor obvladati njegovo besedišče in skladnjo, gre za nadzor nad jezikovnimi funkcijami, ki so znamenje notranjih čustvenih razmerij in miselnih spoznanj.« (Pogačnik, 130)

Kopitar je želel slovenski jezik približati slovenskemu prebivalstvu in ga hkrati predstaviti tujim (nemškimi) narodom. Ni imel ozkomiselnih, nacionalnih idej o slovnici, temveč je z njo želel prodreti dlje, dokazati, da se bodo

Slovenci vedno bolj zavedali svoje jezikovne identitete.

Marca 1809 je v Ljubljani izšla njegova slovnica slovenskega jezika *Grammatik der slavischen Sprache in Krain, Kärnten und Steyermark*, vendar z letnico 1808 na naslovni strani. V uvodu v slovnici ponosno poudarja zgodovino in pomen slovenskega jezika »Če bi bila kranjščina v resnici skrta Bogu za hrbtom ..., potlej bi jo že zdavnaj lahko zamešali z mogočnimi sosedomi in bi se nazadnje izgubila: ker je pa stara in mogoče še najbolj izbrušena (trdot osvobojena) veja tako daleč razširjenega slovenskega jezika, da bi ga bilo le škoda!« Kopitar je delil slovenski narečni jezikovni prostor na vzhodni in zahodni del in kar je zelo pomembno: oba je štel za slovenska. Oba dela sta po njegovem mnenju že stopila nad narečno podlago, se pravi, da sta imela izoblikovane glasove, oblike, poudarek, poglavitna pravila skladnje in besedotvorja ter temeljno leksiko, in sta dosegla jezikovno nadstavbo, zahtevano s strani civilizacije, kar pomeni, da sta imela svojo normo, pisavo, pravopis, intelektualno besedje, strokovno terminologijo, funkcionalne stile, polivalentno frazeologijo, strukturo stavčne periode, nove jezikovne navade. S temi sestavinami je bil slovenski jezik popolnoma primerljiv z ostalimi standardnimi jeziki. Rast katerega koli slovenskega jezika je bila za Kopitarja tudi znamenje državniške modrosti, pogoj za zrelo, normalno in plodno politično sožitje v takratni mnogonarodni avstrijski monarhiji. Jezikovno nego je povezoval z državnimi nalogami in redoljubjem. Če bi se torej slovenščina uveljavila na državniški ravni, bi to pomenilo dodatno potrditev za slovenske prebivalce in jezik, ki ga govorijo. A kjer je država, je tudi politika, v katero je treba vplesti zgodovino in filologijo. Glede dialektalnega načela se je približeval grškemu, in sicer, da bi se slovanski dialekti združili v enoten knjižni jezik. Razločeval je dialektalni tip jezika (ima pisno tradicijo) od etničnih dialektov (še nimajo pisne tradicije). Torej, med slovanskimi etničnimi narečji, loči Kopitar dva modela: jezikovni sestav, ki se še ni povzpел do knjižnega jezika, in jezikovni sestav, ki že ima

komunikacijske strukture, zgrajene za rabo v književnosti. Na tem mestu je treba opomniti, da Kopitarjevo pojmovanje narečja ne ustreza današnjemu; slovenščina je etnični dialekt, ki ima ljudska narečja (kranjsko, koroško, štajersko in kajkavsko).

V tem obdobju, natančneje leta 1807, se je zgodil še en pomemben dogodek za slovenski jezik, še posebej za nadaljnji razvoj Kopitarjevega raziskovanja in slovenske narodne identitete. Tega leta je izšla vest o odkritju Brižinskih spomenikov, katero je objavil knjižničar J. Ch. Aretina, *Anzeige einiger Denkmäler der slavischen Sprache (Neuer literarische Anzeiger, München 1809 II, 19–191)*. Sprva ta novica za Slovence ni imela neke posebne teže, saj sta se preučevanje in raziskovanje odkritih spomenikov takrat pravkar pričeli in razen tega, da gre verjetno za neka slovanska besedila, še nihče ni natančneje vedel, s katerega obdobja so rokopisi in komu natančneje pripadajo. S tem letom se torej začne intenzivno Kopitarjevo raziskovanje Brižinskih spomenikov. Jezikovno-zgodovinsko raziskovanje omenjenih besedil je potekalo v dveh fazah, zaključek pa doživelo z izdajo Kopitarjeve knjige *Glagolita Clozianus* (Dunaj, 1863). Prvo raziskovalno desetletje je potekalo v znamenju razreševanja in ugotavljanja težko čitljivih delov I. spomenika, zlasti neznanih besed tipa: v zinutue, u uzmaztue, i zuetemu Creztu, crilatcem, izpouuede, ne zpazal nedela, itd. V drugem desetletju, tam nekje od leta 1822 dalje, pa se je Kopitar posvečal predvsem reševanju in ugotavljanju neznanih delov in besed II. in III. Brižinskega spomenika. Analizo vseh treh besedil (dveh spovednih obrazcev – BS I. in III. ter pridige o grehu in pokori – BS II.), ki jo je opravil, zavzema široki jezikovno-analitski spekter in se naslanja na njegovo dobro poznavanje starocerkvenoslovanščine oziroma Ciril-Metodovskih spomenikov ter njegovo obče poznavanje sodobnih slovanskih jezikov. Pri tem velja omeniti korespondenco med Jernejem Kopitarjem in njegovim tedanjim profesorjem ter enim največjih slovanskih jezikoslovcev tedanjega časa, Josefom Dobrovškim. Kopitar je redno poročal Dobrovškemu, kaj je odkril ter mu več ali manj v vsakem

pismu postavljala različna vprašanja, vezana na raznovrstne sprotne jezikovne probleme. Naše mnenje je, da je Kopitar s temi vprašanji predvsem iskal potrditve lastnih dognanj, saj glede na analizo Brižinskih spomenikov lahko rečemo, da je učenec prekosil učitelja. Še posebej velja omeniti zadnje ohranjeno pismo Dobrovskega Kopitarju z dne 28. 7. 1828, ko je beseda tekla o njunem skupnem delu, saj so se med tem časom pojavili različni ponaredki, ki so zavajali tako strokovno javnost kot tudi različne jezikoslovce. Dobrovsky izdaje Brižinskih spomenikov ni dočkal, saj je leta 1829 umrl. Ne glede na različne kritike, prilasčanja Brižinskih spomenikov s strani drugih slovanskih narodov oziroma njihovih jezikoslovcev, pojavom različnih ponaredkov in hitrejših objav Brižinskih spomenikov s strani ruskih jezikoslovcev lahko rečemo, da je delo Glagolita Clozianus skupno dovršeno delo Dobrovskega in Kopitarja, kjer slednji, kot že rečeno, prerase svojega učitelja.

Kopitar si je prizadeval za reformo črkopisa, ki je šele v njegovi slovnici dobila teoretično podlago. Zavzemal se je za načelo, da bi imel vsak glas s sopomensko vrednostjo (fonem) svoje znamenje, kar je videl v cirilici in jo imel za popoln črkopis, saj je bila po notranji lingvistični logiki bolj ustrezna od latinice. Vendar pa latinica združuje Slovane v Evropi in ji je zato treba dati prednost, a je treba njeno grafično zmedo ustrezno normalizirati in poenotiti. Tukaj se Kopitar spet obrača h Grkom: grški dialekti so živeli eden ob drugem in uporabljali isto pisavo, kar je omogočilo zmago atiškega narečja, ki je skozi stoletja doseglo najvišjo stopnjo kultiviranosti. Ravno to je želel Kopitar doseči tudi pri Slovanih.

Njegova ideja je bila najti jezikoslovca (predvsem je navduševal Dobrovskega), ki bi predlagal enoten črkopis za vse Slovane, kar se je izkazalo za nič drugega kot utopijo. Tudi na samem slovenskem jezikovnem prostoru ni moglo priti do idiličnega enotnega črkopisa, saj so bile istočasno v rabi tri pisave: dajncica, metelčica in bohoričica (če ne upoštevamo Prekmurcev, ki so ostali pri madžarskem

črkopisu); ponujala se je celo četrta pisava, češka (gajica).

Kar zadeva glasoslovje, je pomembno Kopitarjevo priznanje moderne vokalne redukcije do stopnje s polglasnikom (kratko naglašena ali nenaglašena u in i je izgovarjal kot ə, enako kot stare polglasnike). V slovnico je vpeljal tudi nekatere posebnosti iz takratne jezikovne prakse, in sicer široka e in o v dolgih zlogih, za ú in éj je predlagal ó in é, izglasni u je zamenjal z o, ločitev polglasnika, uzakonitev oblik bratama, bratam ipd. Kopitar je glasoslovno stran svoje slovnice zaupal Francu Metelku na Kranjskem in Petru Dajniku na Štajerskem. Oba gramatika sta sestavila poučni, praktični in znanstveno zanesljivi deli, s katerima je slovenščina napredovala v slovnični pravilnosti. Kopitar je s svojo slovnico kodificiral knjižni jezik naslednjega tipa: »Starə Jakob in Marica sta prostórno čumnato po svòji vóljo ləpó və réd djala in jéla sama hiševatə. Və čumnatə napravə ta potrébno hišno oródje in kuhəjno preskərbəta za vsó kuhənjško pərpəravo.« (Pogačnik, 157)

V najintenzivnejšem obdobju Kopitarjevega delovanja srečamo tako njegovega antagonista – Matijo Čopa, s katerim je imel različne poglede na raznovrstna jezikoslovna vprašanja, a hkrati mnogo skupnega. Tako denimo sta oba bila kmečkega rodu. Kopitar je to še posebej izpostavil v svoji avtobiografiji iz leta 1893: »Ko je bilo Jerneju nekako devet let, je že pasel čredo svojega očeta in pazil nanjo. Ti davidovski spomini na hrib in hosto še zmeraj sodijo med njegove najprijetnejše.« (Pogačnik, 15)

Čop se svojega otroštva ni rad spominjal, prav tako ne na svoje korenine, a je vendarle v pismu Kopitarju leta 1830 napisal, da je tudi on kmečkega rodu oziroma »tudi sam eden iz med njih«, kjer je brez težav razkril svoje kmečko pripadnost. Naslednji skupni imenovalec je bil njun odnos do nemščine na začetku šolanja. Sprva sta oba imela nekaj težav z usvajanjem novega jezika, a sta ju kasneje prebrodila in svoje jezikovne smotre nadgradila s poznavanjem še drugih tujih jezikov. Njuna motivaci

ja do učenja tujih jezikov, je sevedabila popolnoma različna. Kopitarja je gnala želja po spoznavanju različnih jezikov kot sredstvo za uvajanje v jezikoslovje, kot gradivo za znanstveno primerjanje, ugotavljanje, sklepanje, argumentiranje ipd., medtem ko je Čop k učenju tujih jezikov gnala predvsem želja po odkrivanju in spoznavanju nove tuje literature oziroma jezikovne umetnosti nasploh. Njuna umetniška pogleda se nekako razhajata ravno na zgodovinski prelomnici dveh obdobj. Kot že omenjeno se je Kopitar rodil leta 1780, med tem ko se je Čop rodil leta 1797. Med njima je tako bilo sedemnajst let razlike in ta generacijska razlika se je kazala tudi na vidikih oziroma afinitetah do določenih umetniških vprašanj. Tako je bil Kopitar pristaš razsvetljenstva in razsvetljenskih nazorov ter se nekako nagibal tudi k predromantiki, medtem ko je bil Čop na splošno odprt do romantike in takratnih novejših umetniških tokov. Preden se je začela znamenita črkarska pravda, je Čop kar nekaj časa okleval, saj je vedel, da se mora pred začetkom javne debate na to temo dobro pripraviti in s Kopitarjem prekiniti vse druge stike. Tako je na primer pred tem Čop napisal prispevek o Kopitarju v dopolnilo Šafaříkovi Zgodovini slovanskega jezika in literature po vseh narečjih. Omenjena knjiga je prvič izšla leta 1826 v Novem Sadu. Po črkarski pravdi in zmagi Čop-Prešernovega kroga, kjer je Čop pokazal presenetljivo filološko pripravljenost, so se Kopitarjeva teoretična stališča v okviru južnoslovanskih narodov s pomočjo Vuka Karadžića uveljavila le pri Srbih. Tako je Karadžić sledil Kopitarjevim nasvetom in s srbskega jezika odstranil starocerkve noslovanske prvine, vzpostavil fonološko pravopisno načelo in ijekavski tip štokavščine. Kopitar se je pri omenjenem jezikovnem sporu zavzemal predvsem za konkretni vpliv stroke in prikazovanjem praktičnih in konkretnih rezultatov, za katere je žrtvoval ogromno truda. Njegova misel o enotnem črkopisu se je navezovala na grško pisavo, ko so različna plemena v Antiki uporabljala enotni grški črkopis in tako dosegla prevlado atiškega narečja, ki se je skozi zgodovino razvilo v najvišjo obliko kultiviranega jezika.

Bistvo Kopitarjevega jezikovnega koncepta je podvrženo normalnemu toku narave, ki bi udeležil samo tisto, kar je najbolj smiselno in najboljše.

Za vse tiste nostalgike, ki so še gulili klopi v osemletni osnovni šoli, je verz »le čevlji sedi naj Kopitar« eden izmed tistih, s katerim so učiteljice navezoval, povezoval in obravnavale odnos med pesnikom Francetom Prešernom in jezikoslovcem Jernejem Kopitarjem. Tako se je še leta nazaj (s tematskega vidika) poleg Prešernovih pesniških del v okviru njegovega življenjepisa obravnavalo še zgodovinske okoliščine, ki so vplivale na nastajanje pesnikovega opusa in sem sta sodila tako Matija Čop kot tudi Jernej Kopitar. Danes, v devetletnem programu osnovne šole, po posodobljenem učnem načrtu za šolsko leto 2011/2012, so se zadeve rahlo spremenile. Najnovejše spremembe so pri pouku slovenščine letos zajele 1., 4. in 7. razred osnovne šole. V 8. razredu pa je po učnem načrtu ravno tako predlagana kot književno besedilo Prešernova pesem *Apel in čevljar*, katere gornji verz je dobra iztočnica za razpravo in razčlemba odnosov Prešeren–Čop–Kopitar. Tokrat se ne bomo posvetili tej tematiki, temveč samo na kratko povedali, do katere mere je Jernej Kopitar zaznamovan v slovenskem šolstvu.

Kot že omenjeno, je iztočnica za obravnavo omenjene teme, formalno dana. Stvar je samo na strani učitelja, do kake mere se bo spustil v razlago vseh zgodovinskih okoliščin ipd. Kako zadeve dejansko potekajo v praksi, bomo morda kdaj v prihodnje bolj podrobneje raziskali in opredelili. Če se vrnemo na učni načrt za osnovne šole, moramo izpostaviti, da tu konkretna vsebinska plat ni popolnoma specificirana do take mere, da bi lahko ugotovili, kako je Kopitar predstavljen. Osnovnošolski učbeniki Kopitarja ne izpostavljajo, saj je njegova omemba vezana predvsem s Prešernom h književnemu delu, ne toliko k jezikovnemu. So pa zato zadeve, bistveno drugačne v srednjih šolah.

Za primerjavo bomo izpostavili tri učbenike, in sicer: SLOVENŠČINA 4 Z BESEDO DO BESEDE učbenik za slovenščino – jezik v 4. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol in Na pragu besedila 4 učbenik za slovenski jezik v 4. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol ter Branja 2: berilo in učbenik za 2. letnik gimnazij ter štiriletnih strokovnih šol

Vsi učbeniki so namenjeni jezikovnemu delu pouka in vsebujejo dokaj dober in izčrpen zgodovinski pregled slovenskega (knjižnega) jezika. Treba pa je izpostaviti, da gre samo za pregled, brez podrobnejšega poglobljanja v samo zgodovinsko vsebino.

Naj izpostavimo naslednji del o Kopitarju iz učbenika Slovenščina 4 z besedo do besede: *Jernej Kopitar, jezikoslovec, avtor Slovnice slovenskega jezika na Kranjskem, Koroškem in Štajerskem (1808), v kateri je med drugim zahteval enoten slovenski knjižni jezik, ki bi izhajal iz protestantske in razsvetljenske tradicije, kustos dunajske dvorne knjižnice, dvorni svetnik, cenzor za slovanske in novogrške knjige. Mladi France Prešeren mu prinese svoje prve pesmi v kritični pregled. Kopitar jih po prvem branju zavrže: v pesmih naj bi se skrivala »kača nezaupanja in razdora, nemorale in kvante do očitnega upora zoper cerkev in državo«. Meni, da kranjskemu kmetu ni treba »mehkužnega vzdihovanja za prevzetnimi dekleti, ki ne ponore takoj, ko se tebi zahoče«. V Prešernovem ugovoru, da je potreben za preporod meščanstva in plemstva omikan jezik na ravni ostalih evropskih jezikov, vidi »duh revolucije«. Svetuje mu, naj pesmi spravi v miznico ter se zgleduje po srbski narodni pesmi. Kopitar s konservativnimi pogledi na slovensko literaturo in knjižni jezik zavira razvoj, zato si ga Prešeren privošči v zbadljivih pesmih.*

(Slovenščina 4 z besedo do besede, str. 55)

Načeloma vse trditve v citiranem besedilu držijo, vendar so v primerjavi z besedilom v učbeniku Branja 2 informacije bistveno bolj skope. Tako najdemo v učbeniku Branja 2 od strani 149 do 153 bistveno več informacij, kot npr. Pismo Vuku Karadžiću, kratko predstavitev

Kopitarjeve slovnice itd.

V učbeniku Na pragu besedila 4 so omenjena predvsem različna stališča ter zagovorniki in nasprotniki neke izbire. Avtor besedila tukaj ne vrednoti oziroma se ne opredeljuje do neke izbire.

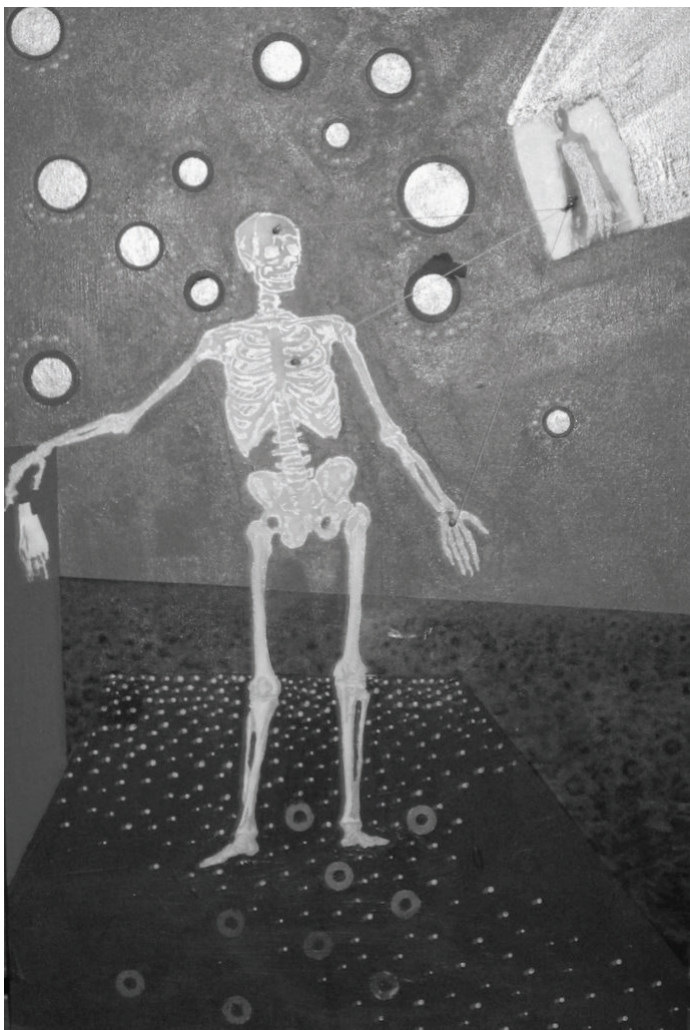
Vprašanje je, ali je smiselno izpostavljati osebne odnose dveh in več zgodovinskih oseb, ali je bolje, da se izpostavijo samo jezikovni koncepti, ki se čez čas spreminjajo in dopolnjujejo. Odgovor na to vprašanje ni enostavno, saj je zelo težko skrečiti in ustrezno prilagoditi vsebino dveh jezikovnih konceptov, kot sta Kopitarjev in Čopov, v en srednješolski, kaj šele osnovnošolski učbenik, zato tudi predpostavljamo, da se na osnovnošolskem področju iz različnih pragmatičnih razlogov omenjeno vsebino samo »mimobežno preleti« oziroma omeni. Tu naj izpostavimo anekdoto z obvezne pedagoške prakse, ki kaže na to pavšalno obravnavo, ko je nek osnovnošolec preprosto odgovoril na zastavljeno vprašanje mlade praktikantke, da Prešeren je pač bil »ta priden«, Kopitar pa »ta lumpi« in da sta bila med sabo skregana.

Za zaključek naj še dodamo, da nam ne glede na vsebino v osnovnošolskih in srednješolskih učbenikih veliki jezikoslovci načeloma zapustijo svoje raziskovalne dosežke in nam posredujejo svoje znanje. Jernej Kopitar ni bil le suhoparen zagrizenec za jezik, bil je človek, ki je hotel svoj narod in jezik svojega naroda povzdigniti med višje, najvišje. Bil je Slovenec, ki je postavil trdne temelje slovenstvu in slovenskemu jeziku. Njemu gre zahvala za marsikateri pogled, ki je pretresel jezikovno prizorišče ne samo pri nas, temveč tudi pri nekaterih drugih slovanskih narodih.

VIRI IN LITERATURA:

- M. Blažič, M. Žveglič, Jakob J. Kenda, P. Svetina: Svet iz besed 8 Berilo za 8. razred osnovne šole. Ljubljana: Rokus Klett, 2009.
- M. Križaj-Ortar, M. Bešter, M. Končina, M. Bavdek, M. Poznanovič: Na pragu besedila 4. Učbenik za slovenski jezik v 4. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol. Ljubljana: Rokus Klett, 2011
- J. Kos: Pregled slovenskega slovstva. Ljubljana: DZS, 2002.
- Kopitarjev zbornik: mednarodni simpozij v Ljubljani, 29. junij do 1. julij 1994. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti, Seminar slovenskega jezika, literature in kulture, 1996
- Izbrano delo: Kopitar, Čop. Zbirka Naša beseda. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1973.
- J. Pogačnik: Jernej Kopitar. Ljubljana: Partizanska knjiga, 1977.
- M. Orožen: Poglavlja iz zgodovine slovenskega knjižnega jezika: (od Brižinskih spomenikov do Kopitarja). Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti, 1996
- Slovenska književnost. Leksikon Cankarjeve založbe. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1982.
- J. Vogel, M. Hodak, S. Kastelic: Slovenščina 4 z besedo do besede: učbenik za slovenščino - jezik v 4. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2011
- http://www.mss.gov.si/si/solstvo/osnovnosolsko_izobrazevanje/ucni_nacrti/
- http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_slovenscina_OS.pdf
- http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2010/programi/gimnazija/ucni_nacrti.htm

UGLASBENA POEZIJA

Tonja Jelen
SONGOVSKO OBARVANE PESMI
KLEMNA ŠALIJA (r. 1987)

V Šalijevih pesmih je začititi ironičen in družbeno-kritičen pogled na svet. Vsebina se giblje od vsakdanjih človeških vprašanj, zlaganosti sveta, takšnih in drugačnih ljubezenskih težav, prehitrega odraščanja (predvsem deklet – Fukong Ninja) do priklenjenosti na materialnost in z njo postavljanje pred svetom. Pesmi so ritmično obarvane in napisane v rimah, aplicirajo me na songe. V pesmi Islandec prav mi stoj, je zaslutiti angažiranost in resen premislek o družbenem sistemu – saj smo v bistvu vsi sredi oceana, vsi isti in nič kaj drugačni. Svoje pesmi označi Klemen Šali kot POPEzijo. Nekaj jih je že tudi uglasbenih.

Islandec pravi mi: stoj

Tukaj smo na sredi oceana,
 problem nam predstavlja tudi prehrana,
 ne da ne bi imeli kaj za jest,
 samo pri nas nimamo spluženih cest.

Ne laufa distribucija,
 se širi prostitucija,
 iz dneva v dan so večji naši manjki,
 Norvežanom krademo ribe,
 in pufamo se pri svetovni banki.

Zdaj pa res,
 tečno je ko pes,
 vse vzel bo hudir,
 ker me pljunil je gejzir.

Domov grem po top
 in derem se: "STOP",
 razfukal bom vulkan
 bo v dimu Skandinavija, centralna Evropa
 in Balkan.

Sej vam pravim:
 „Kjer so Islandci, tam je sraje.“
 Mrtve ribe, topla voda in saje.

Žalite nam deželo, gospodarstvo in kulturo,
 šel sem po top, reko sem stop
 zdaj pa mate hudo uro.

Sej pravim:
 „Največja gospodarska panoga je brezposelnost,
 pol ribištvo in skoraj agrikultura,
 valda da vam klenka huda ura.“

Umirite se, se malo bom rekel spet stopa,
 a ne bom šel po top.
 Ampak bo Björk posnela nov CD.

Klemen Šali

ZAHVALA SPONZORJEM:

Univerza v Mariboru

Filozofska fakulteta

Univerza v Mariboru

Filozofska fakulteta

Študentski svet

SLAVISTIČNO DRUŠTVO MARIBOR

